

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 21 (576)

SVEIKINAME LIETUVOS MOKSLO TARYBĄ VEIKLOS 25-MEČIO PROGA

Gruodžio 19 d. Lietuvos mokslų akademijos didžiojoje salėje (Gedimino pr. 3, Vilniuje) įvyks iškilmingas Lietuvos mokslo tarybos posėdis, skirtas LMT veiklos 25-mečiui paminėti. Lietuvos mokslo taryba 1991 m. įkurta Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu. Tarybai šioje kadencijoje vadovauja prof. Dainius H. Pauža.

Apžvelgiant tarybos veiklą, dalyvaus

aukščiausių šalies institucijų vadovai ir atstovai, ankstesnių kadencijų pirmininkai, buvę tarybų nariai ir ilgamečiai darbuotojai. Į renginį kviečiami visų Tarybos kadencijų nariai, veiklos partneriai, mokslo politikos formavimo dalyviai, mokslo bendruomenė. Tarybos 25-mečiui skirtą šventinį koncertą rengia Lietuvos muzikos ir teatro akademijos doktorantai. Pradžią – 15 val.

Lietuvos mokslininkų sąjunga – Lietuvos

mokslo tarybos įkūrimo iniciatorė, parengusi atkurtos valstybės mokslo ir studijų sistemos veiklą reglamentuojančių įstatymų projektus ir kitus svarbiausius teisės aktus ir aktyviai dalyvaujanti jos veikloje, sveikina tarybos narius, partnerius ir rėmėjus bei visą akademinę bendruomenę šios gražios sukakties proga.

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas ■

Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas
prof. habil. dr. Dainius Haroldas Pauža

LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PRANEŠIMAS

Sutartis su Lenkijos nacionaliniu mokslo centru

Lietuvos mokslo taryba ir Lenkijos mokslo projektus finansuojantis Nacionalinis mokslo centras (lenk. *Narodowe Centrum Nauki*) pasirašė bendradarbiavimo memorandumą, žymintį abiejų institucijų ketinimą stiprinti bendrus Lietuvos ir Lenkijos mokslinius tyrimus. Tai pirmasis žingsnis tarp kaimyninių valstybių mokslo srityje, kai susitarta skatinti abiejų šalių mokslininkus siekti bendrų rezultatų.

Pasirašydamos memorandumą, dvi svarbiausios Lietuvos ir Lenkijos mokslą finansuojančios institucijos išsipareigoja konkursų būdu finansuoti visų mokslo sričių mokslinių tyrimų projektus. Konkursai bus rengiami kartą per metus, juos institucijos organizuos pakaitomis kas antrus metus pagal jų nustatytas tvarkas. Pirmą paraiškų konkursą planuojama rengti 2017 m. rudenį, jį organizuos Lenkijos nacionalinis mokslo centras. Pirmieji projektai bus pradėti finansuoti 2018 m. gegužės–liepos mėnesiais.

Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. Dainius H. Pauža kalbėjo: „Norime atverti platesnius horizontus abiejų valstybių moksliniams tyrimams. Esame kaimynai, kuriuos sieja bendra istorija ir nūdienos ak-

tualijos įvairiose srityse. Stiprindami ryšius mokslo projektuose, padedame formuoti naujoms mokslininkų grupėms, joms stiprėti ir lengviau konkuruoti Europos ir pasaulio mokslo erdvėje.“

Lenkijos nacionalinio mokslo centro direktorius prof. Zbignevas Blockis (*Zbigniew Blocki*): „Turime bendrų interesų ir potencialo siekti bendrų mokslinių tyrimų rezultatų. Tai yra galimybė mokslininkams dalintis žiniomis ir abiejose šalyse plėtoti kokybišką mokslinį bendradarbiavimą ir tarptautiškumą.“

Lietuvos mokslo taryba su kitomis dviem kaimynėmis vykdo tarpvalstybines sutartis finansuodama bendrus Lietuvos–Baltarusijos ir Lietuvos–Latvijos–Kinijos (Taivano) mokslo plėtros projektus. Siekdami stiprinti bendro Baltijos regiono mokslo pažangą, 2015 m. rudenį Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokslo tarybų vadovai pasirašė pareiškimą, kuriuo susitarė stiprinti mokslinių tyrimų vertinimą, gerinti mokslo ir mokslinių rezultatų komunikaciją, mokslinių tyrimų infrastruktūrų plėtrą.

Prieš kelis mėnesius Taryba pasirašė analogišką institucinio bendradarbiavimo

memorandumą su Japonija.

Apie institucijas:

Lietuvos mokslo taryba yra pagrindinė mokslinę veiklą finansuojanti institucija Lietuvoje, administruojanti reikšmingiausias Lietuvos mokslo plėtros programas. Lietuvos mokslo taryba kasmet paskelbia per 30 paraiškų konkursų vykdyti valstybės užsakovus ir mokslininkų inicijuotus tyrimus, tarptautinio bendradarbiavimo projektus ir teikia finansinę paramą tyrėjų karjerai bei mobilumą skatinančioms veikloms. Paraiškų konkursai pagal įvairias schemas pradėti vykdyti 2009 m. Šiuo metu Lietuvos mokslo taryba administruoja 40 nacionalinių ir tarptautinių finansavimo priemonių.

Lenkijos nacionalinis mokslo centras yra 2011 m. įsteigta valstybinė agentūra, finansuojanti visų mokslo (meno) sričių šalies mokslinius tyrimus. Metinis Centro biudžetas yra 200 mln. eurų. Centras administruoja 11 finansinių schemų, skirtų remti tyrėjų veiklą, atsižvelgiant į skirtingus ir jų karjerai svarbius poreikius. *Parengta pagal LMT pranešimą*

ŠIAME NUMERYJE

Svarstome naujosios Vyriausybės programą

● 1, 2 p.

Tarptautinis pripažinimas: naujas Europos mokslo centras bus kuriamas Vilniuje

● 4 p.

Unikalūs Lietuvos universitetų mokslininkų atradimai

● 5 p.

Mokslo ir verslo sinergija

● 6 p.

Studijų modernizavimas: atnaujintas turinys, sustip- rintas praktinis rengimas, at- siveria naujos studijų mainų perspektyvos

● 7 p.

Jaunieji tyrėjai apie vandenynų pasaulį

● 8 p.

Iškilių asmenybių galerijoje: Balys Gaidžiūnas, Aleksų giminės įnašas

● 9–11 p.

In memoriam; Stasys Vaitekūnas, Stasė Alma Stasiulevičiūtė

● 11–12 p.

Naujosios Vyriausybės programa

Paskirtasis Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis gruodžio 6 d. Seimui pristatė paskirtuosius ministrus ir Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos bei Lietuvos socialdemokratų partijos koalicijos parengtą XVII Vyriausybės programą. Valstybės raidos vizija ir siūlomi sprendimai paremti penkių darnų – darnaus žmogaus, darnios visuomenės, darnaus švietimo ir kultūros, darnios ekonomikos bei darnaus

valstybės valdymo – principu.

Socialinės apsaugos srityje išsipareigojama kurti palankią šeimai aplinką, remti paslaugas šeimoms teikiančias nevyriausybinės organizacijas ir bendruomenes. Sveikatos apsaugos sistemoje siekiama veiksmingos ir skaidrios sveikatos apsaugos sistemos, gerinti darbo sąlygas medikams, užtikrinti efektyvią ligų prevenciją ir ankstyvąją diagnostiką, veiksmingą kovą su žalingais

įpročiais, teikti pagalbą neįgaliems vaikams ir juos auginančioms šeimoms, pritaikyti aplinką ir paslaugas specialiujų poreikių turintiems žmonėms.

Numatoma skatinti savarankišką, už savo sprendimus atsakingą vietos savivaldą, įgyvendinti efektyvią regionų politiką ir pasirengti regioninio valdymo reformai. „Ateities Lietuvos regioninė politika turi

■ Nukelta į 2 p.

Naujosios Vyriausybės programa

■ Atkelta iš 1 p.

įtraukti ir suteikti galią vietos partneriams, bendruomenėms, verslui, nevyriausybiniams organizacijoms“, – rašoma programoje.

Vyriausybės tikslas – sudaryti sąlygas ekonomikos vystymuisi, gyventojų gerovei

Vyriausybės programą pristato Premjeras Saulius Skvernelis. O. Posaškovos nuotr.

Paskirtieji XVII Vyriausybės ministrai

ir aukšties aplinkos kokybės standartams. Tam pasiekti numatomos keturios veiksmų grupės: darnaus gamtos ir žmogaus sambūvio skatinimas, rūpinimasis biologinės įvairovės išsaugojimu, aplinkosauginis visuomenės sąmoningumo skatinimas, konkurencingos ūkio politikos formavimas. Energetikos srityje prioritetai skirti atsinaujinantiems šaltiniams ir elektros tinklų sinchronizavimui su Vakarų Europa.

„Lietuvos kaime gyvena beveik trečdalis šalies gyventojų, todėl gyvybingo kaimo, tvarių jo bendruomenių išsaugojimas yra kertinis bet kurios atsakingos šalies likimą lemiantis vyriausybės uždavinys“, – tvirtinama dokumente. Numatoma stiprinti ūkininkų padėtį rinkoje, kurti konkurencingą kaimiškųjų vietovių ekonomiką, įgyvendinti žuvininkystės sektoriaus pertvarką.

Vyriausybės programoje – skurdo ir regioninės atskirties įveikimas: investicijos

į darbo vietų kūrimą regionuose, regionų patrauklumas ir verslumas, kompleksinės paslaugos ir užimtumo galimybių pagyvenusiems žmonėms. „Lietuvoje susiklostė padėtis, kai turtingiausios apskrities gyventojų vidutinės pajamos beveik tris kartus viršija atitinkamą skurdžiausios apskrities rodiklį. <...> Mūsų tikslas yra sukurti darbo santykius, kurie skatintų žmones pasirinkti darbą ir gyvenimą Lietuvoje“, – pabrėžiama programoje.

Igyvendinant švietimo finansavimo reformą bendrajame ugdyme numatoma pertvarkyti mokyklų finansavimo metodiką. Planuojama atsisakyti „mokinio krepšelio“ principo ir diegti „klasių kompleksų“ modelį, nustatyti pedagogų etatinio apmokėjimo tvarką. Bus skiriamas dėmesys mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtrai. Vyriausybė planuoja tobulinti paramos kultūrai sistemą,

siekti visiems prieinamos ir įtraukiančios kultūros. Bus siekiama, kad stiprėtų regioniniai švietimo ir kultūros centrai: bibliotekos, jaunimo centrai ir kitos įstaigos bei kaimo bendruomenės.

Vyriausybė sieks užtikrinti skaidrią viešųjų finansų politiką, įtvirtinti paprastesnę ir teisingesnę mokesčių politiką, subalansuoti pensijų sistemą, mažinti šešėlinę ekonomiką. Planuojama nustatyti keturių pakopų pensijų sistemą, o nuo 2017 m. liepos 1 d. padidinti vidutinę senatvės pensiją 40 eurų. Analizuojama galimybę sujungti darbdavio ir darbuotojo mokamus mokesčius. Bus siekiama didesnio teisinės sistemos atvirumo ir skaidrumo, mažinti valstybės įstaigų skaičių, siūlyti Seimo rinkimus organizuoti metų pradžioje, neleisti parlamentarams eiti ministrų pareigų, stiprinti kovą su korupcija. Vyriausybė sieks užtikrinti veiksmingą už-

sienio ir viešojo saugumo politiką.

Posėdyje į Seimo narių klausimus atsakė paskirtieji ministrai: aplinkos – Kęstutis Navickas, energetikos – Žygimantas Vaičiūnas, finansų – Vilius Šapoka, krašto apsaugos – Raimondas Karoblis, kultūros – Liana Ruokytė-Jonsson, socialinės apsaugos ir darbo – Linas Kukuraitis, susisiekimo – Rokas Masiulis, sveikatos apsaugos – Aurelijus Veryga, švietimo ir mokslo – Jurgita Petrauskienė, ūkio – Mindaugas Sinkevičius, užsienio reikalų – Linas Linkevičius, vidaus reikalų – Eimutis Misiūnas, žemės ūkio – Bronius Markauskas. Po pristatymo Vyriausybės programą svarstys Seimo frakcijos ir komitetai. Programos svarstymas ir tvirtinimas numatomas gruodžio 13 d. Po programos patvirtinimo planuojamas Vyriausybės narių prisaikdinimas. Parengta pagal LR Seimo pranešimą

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui

Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos pareiškimas dėl regionų darnios plėtros įgyvendinimo

2016 m. gruodžio 12 d.

Vilnius

Lietuvos mokslininkų sąjungos taryba konstatuoja, kad spartus mūsų valstybės gyventojų skaičiaus mažėjimas tapo didžiausia grėsme valstybės raidai. Gyventojų užimtumo ir pajamų skirtumai lėmė ypač pavojingos ekonominės ir socialinės situacijos susiformavimą visuose nuo trijų didžiųjų miestų (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos) nutolusiuose regionuose. Siekiant sustabdyti svarbiausio valstybės turto – žmogiškųjų išteklių – praradimą, būtina parengti strateginius sprendimus, įgalinančius keisti šių regionų ekonominės paskirties ir socialinio vaidmens sampratą.

Lietuvos mokslininkų sąjungos taryba pritaria Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos bei Lietuvos socialdemokratų partijos koalicijos parengtos XVII Vyriausybės programos nuostatoms apie darnios regionų

plėtros būtinybę ir akcentuoja priemones, kurios padėtų šias nuostatas nuosekliau ir sparčiau įgyvendinti:

1) nedelsiant atsisakyti šiuolaikinėms darnios plėtros tendencijoms prieštaraujančio požiūrio į atokesnius regionus, kaip į išimtinai **agrarinio sektoriaus** veiklos zoną, ir parengti jų **ekonominės veiklos diversifikacijos** programą. Steigti pramonės,

statybos, logistikos ir transporto įmonės arčiau žaliavos šaltinių ir taip valstybei visiškai nenaudingą žaliavų (grūdų, gyvų gyvulių, medienos, durpių, neapdorotų statybinių medžiagų ir kt.) išvežimą pakeisti į Lietuvos įmonėse pagamintų produktų eksportą. Tai leistų ne tik subalansuoti eksporto ir importo apimtį, smarkiai sumažinant importą ir racionaliai keičiant jo struktūrą, bet ir sukurti tūkstančius naujų darbo vietų bei sumažinti šių regionų gyventojų socialinę atskirtį. Atokesnių žemo urbanizacijos lygio regionų ekonominės veiklos diversifikacija leistų efektyviai prisidėti prie klimato kaitos mažinimo ir švarios aplinkos išsaugojimo, kokybiško požeminio vandens centralizuoto tiekimo, mažinant sunkiasvorio transporto kuro sąnaudas, sparčiau modernizuojant tiek magistralinių, tiek regioninių ir vietinės

reikšmės kelių tinklą ir jų infrastruktūrą;

2) sukurti visuose valstybės regionuose efektyviai veikiančią vartotojų aprūpinimo šviežiais ekologiškais maisto produktais sistemą. Lygiateisiška ūkininkų ir modernias technologijas naudojančių vietinių pieno, mėsos, daržovių ir kitų produktų gamybos įmonių kooperacija, leidžianti nepertraukiamai tiekti vartotojams šviežių produkciją, sukurtų daug naujų darbo vietų. Tokios sistemos veikla likviduotų monopolinių kartelinių susivienijimų diktatą ir paskatintų pienininkystės, daržininkystės bei kitų žemės ūkio sektorių suklestėjimą;

3) ypatingą dėmesį skirti sparčiai **reabilitacijos ir relaksacijos**, sveikatos turizmo ir sveikos gyvensenos paslaugų plėtrai, atsi-

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Netikėtumai ar dėsniumai?

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Stulbinantys netikėtumai ar..?

Didžiosios Britanijos piliečių apsisprendimas išstoti iš Europos Sąjungos, prieštarai vertinamo Respublikonų partijos kandidato pergalė JAV prezidento rinkimuose ir dar keliolika politinės tikrovės staigmenų, atskriejusių iš įvairių valstybių: Moldovos, Bulgarijos, Italijos, Prancūzijos. Sensacingi pranešimai žiniasklaidoje, uraganai socialiniuose tinkluose. Rinkėjai kaltinami neišmanymu ir baisių pavojų neįvertinimu.

Ar tikrai „Brexit“ rezultatai lėmė balsai tų, kurie tik po referendumo neva puolė aiškintis, kas ta Europos Sąjunga. Nejaugi visiems taip patiko klausytis, kaip Briuselio veikėjai niekina suverenių valstybių teises, o tautinį orumą siūlo išmesti į šiukšlyną? Ar tikrai niekas nematė, kaip tie patys veikėjai tribūnose plyšauja apie žmogaus teises, tarp jų ir apie teisę gyventi taikoje, o užkulisiuose kurpia verslo sandėrius su agresoriumi, nekrepdami dėmesio į laužomus esminius tarptautinio bendradarbiavimo principus ir kasdien karinių konfliktų zonose žūstančius žmones?

Ar Amerikos rinkėjai šiemet tikrai turėjo galimybę pasirinkti, jei abu kandidatai nekėlė pasitikėjimo? Gal stipriausias argumentas, lėmęs vieno iš jų pergalę, buvo siekis išvalyti „pelkę“, su kurios įvaizdžiu buvo siejama jau daugiau kaip du dešimtmečius valdžioje didžiulę įtaką turėjusios kompanijos siūloma kandidatė? Pokyčių šios klestinčios valstybės valdyme tikrai reikia, tačiau tik laikas parodys, ar jie bus teigiami, ar rinkiminė retorika bus transformuota į racionalius ekonominius sprendimus, lemiančius piliečių gyvenimo kokybę, demokratinių tendencijų stiprėjimą ir visuomenės susitelkimą.

Jei Didžiosios Britanijos ir JAV rinkėjų pateiktos staigmenos daugeliui atrodo mūsų tiesiogiai neliečiančios, tai kas lėmė iki šiol favorite nevardintos Lietuvos valstiečių ir žaliųjų partijos pergalę naujosios kadencijos Seimo rinkimuose? Ar tikrai už jos kandidatus balsavo tik tie, kuriuos „Facebook“ mylėtojai dar iki šio tinklo atsiradimo vadino ir tebevadina „runkeliais“? Gal tai buvo skardus antausis savo teisumu niekada neabejojantiems apsišaukėliams pranašams, nesugebantiems objektyviai vertinti sparciai, deja, ne į gerą pusę, besikeičiančios situacijos ir bundančios pilietinės visuomenės nuostatų? Nejaugi lėmė įsitikinimas, kad niekas neišdrįs prabilti apie iki šiol valdžiusiųjų korupciją ir įžūlumą, apie ištižimą ir nesugebėjimą ar net nenorą imtis sprendimų, kurių jau seniai reikėjo?

Iš anksto laimėtojai laikyti veikėjų sutrikimas ir jų pro sukastus dantis išsakomi sveikinimai neabejotinai stipresniems varžovams (neretai ir su grasinimais nedelsiant pasinaudoti net ir tariamomis jų „klaidomis“), bandymas dezinformuoti visuomenę, kartu vis dar viliantis, kad netrukus viskas vėl grįš į įprastą vėžes. Čia pat vis labiau ryškėja akivaizdi baimė, kad gali subyrėti seniai sukurtos korupcinių ryšių sistemos, gali išdžiūti pastovų pelną plukdę kanalai, o kažkam gal net teks gerokai pasijaudinti aiškinantis, kodėl valstybė prarado daugiau kaip pusę darbingų piliečių, o teatralizuoto „pozicijos-opozicijos“ tandemo veikėjų pajamos liko pastovios. Kaip atsitiko, kad likusių čia gyventi šalpos poreikis nuolat didėjo? Kam dar nesuprantama, kad neįmanoma subalansuoti biudžeto, jei importas smarkiai viršija eksportą, t. y. jei finansuojame darbo vietas kitose valstybėse. Kodėl, taip smarkiai sumažėjus valstybės žmogiškiesiems ištekliams, valdantysis aparatas liko toks pat ar net išaugo, kuriant visokias „stebėsenos“ agentūras, atstovybes, komisijas, darbo grupes, patarėjų ir padėjėjų komandas? Kodėl kai kurios agentūros jau fiziškai nebesutelpa daugiaaukščiuose rūmuose ir joms reikia naujų patalpų, nors didžiuojamės, kad diegiame vis tobulesnes informacinių technologijų sistemas?

Nepanaudoti ištekliai ar..?

Pastaruoju metu nueinančios valdžios ir ją aptarnavusių struktūrų atstovai kasdien po kelis kartus aiškina, kad vals-

tybėje pinigų tikrai yra, tik lieka juos sumaniai perskirstyti. Didžiausias rezervas atsivers ir bus galima tuojau pat padidinti pašalpas ir pensijas. Tik nemanysite, kad plėtojant gamybą, skatinant smulkųjį ir vidutinį verslą ar mažinant biurokratinį aparatą. Nieko panašaus šio plauko veikėjai net nesiruošia siūlyti. Bet, anot jų, didžiausias lėšų eikvotojas yra švietimo, studijų ir mokslo sistema. Šį kartą demagogijos lavina jau primena cunamį. Garsaus antausio, gauto net iš paties a. a. Algirdo Patacko, nešiotojas ir visų sričių nepamainomas žinovas šių metų rugsėjo 22 d. „Aktualijų studijoje“ autoritetingai aiškino, kad normalu turėti „vieną su trupučiu aukštąją mokyklą milijonui gyventojų“. Spalio 28-ąją „Aktualijų studijos“ vedėjas R. Geleževičius tvirtino, kad Lietuvoje yra per 40 universitetų, o Estijoje tik 3. Nors šioje laidoje dalyvavo net du garbūs profesorai ir gerai žinomas visų kadencijų Seimo narys, nė vienas iš jų nesiryžo patikslinti šio „apsirikimo“. Matyt, palaikė tai nereikšmingu dalyku – koks skirtumas: 45 ar 14, t. y. tiek, kiek turime iš tikrųjų, o ne pagal minėtos laidos vedėją.

Net šiųmetiniame Prezidentės pranešime pasakyta, kad „Lietuva vis dar leidžia sau prabangą turėti 45 aukštąsias mokyklas“. Kažkada labai garsiai paskelbusi apie planuojamą kovą su korupcija, valstybės vadovė taip nė karto ir neįvardijo, kiek korumpuotų struktūrų jau pavyko išardyti ir keliais milijonais eurų dėl to jau padidėjo valstybės biudžetas. Su didžiule kompanija nuvykusi į tokį gražų vardą turintį Tulpiakiemio kaimelį, džiaugėsi, kad keletas veiklių vietinės bendruomenės narių ėmė rūpintis asocialiai besielgiančiomis šeimomis, ir aiškino, koks svarbus socialinių darbuotojų vaidmuo, tačiau taip ir nepasakė, kur galėtų įsidarbinti nuolatinio darbo seniai neturintys to kaimelio gyventojai.

Kažkodėl dažniausiai nutylima, kokie milžiniški biudžeto lėšų srautai skiriami tokiems ilgalaikiams bedarbiams ir žemiau skurdo ribos gyvenantiems šelpti, užuot tas lėšas panaudojus darbo vietoms kurti. Kam dar neaišku, kad ilgalaikių bedarbių, seniai praradusių ne tik profesinius įgūdžius, bet ir motyvaciją ieškotis darbo, neišgelbės nei geriausi socialiniai darbuotojai, nei buvusios pedagogės, tapusios vietos bendruomenės aktyvistėmis, tačiau pačios netekusios darbo, kai buvo uždaryta vietinė mokykla, nei stropiausi policininkai. Neišspręs šios problemos ir specialiosios Rokiškio įstaigos psichiatrai.

Penkiuose didžiausiuose universitetuose – VU, KTU, LSMU, VGTU ir VDU – studijuoja apie 80 proc. valstybės finansuojamų studentų. Šie universitetai gauna per 75 proc. visų universitetams skiriamų valstybės lėšų. Kas lieka kitiems, galima nesunkiai sužinoti. Beje, jei 2009 m. švietimui buvo skirta 1,3 proc. nuo bendrojo vidaus produkto, tai 2013–2015 m. ši dalis išliko pastovi – siekė tik 0,6 proc. BVP. Matyt, nuolat brukama demagogija paveikė net neseniai Seimo nariu tapusį ekonomistą, kai jis, sužinojęs apie mokslininkų protestus dėl mažų atlyginimų, tarėsi greitai radęs „išeičių“: esą reikia tik uždaryti pusę universitetų ir likusiuose bus galima dvigubai padidinti dėstytojų bei tyrėjų atlyginimus. Tačiau statistika, deja, rodo, kad net palikus penkis didžiausius universitetus, nei didelių atlyginimų, nei lėšų materialinei tyrimų bazei neatsiras. Apie tai jau įspėjo ir prof. Algis Krupavičius, ir seniai mokslo bei studijų finansavimo problemas nagrinėjantis prof. Bronius Kaulakys. Žino apie tai ir visų Lietuvos universitetų rektoriai. Nežiniukais dedasi tik nueinančios valdžios išpuoselėti „optimizatoriai“.

Kai kurioje nors vietovėje nebelieka mokyklos, sveikatos priežiūros ir kultūros centro, ar galima tikėtis, kad joje liks gyventi vaikus auginančios jaunos šeimos, aukštos kvalifikacijos specialistai? Ar realu tikėtis, kad į tokią, neperspektyvia paskelbtą vietovę ateis investuotojai, norintys įkurti modernią gamyklą? Pagaliau, ar geltonaisiais autobusiukais vežiojami ir miesto mokykloje dvylika metų praleidę mokiniai maloniai sutiks perimti tėvų ūkį ar bent darbuotis to paties rajono centre? Nuo kada visa „kita Lietuva“ tapo neperspektyvi dirbti ir gyventi?

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Parama užsienio lituanistinių mokyklų mokytojams.

Gerinamos rėmimo ir skatinimo sąlygos užsienio lituanistinių mokyklų, ypač esančių etninėse lietuvių žemėse ir lietuvių tremties vietose, mokytojams. Numatoma galimybės šioms mokytojams skirti kompensacijas per vaikų atostogas, skatinti mokytojus piniginėmis premijomis už darbo stažą ir lituanistinio švietimo pasiekimus. Numatyta įsteigti lituanistinio švietimo mokytojo (dėstytojo) premiją, kurią kasmet skirs švietimo ir mokslo ministras. Tai nurodyta Vyriausybės nutarimu pakeistame Asmenų, vykdančių ar vykstančių vykdyti lituanistinį švietimą užsienyje, rėmimo ir skatinimo tvarkos apraše. Dokumento pakeitimą inicijavo Švietimo ir mokslo ministerija.

Iki šiol lituanistinių mokyklų mokytojams nebuvo apmokamos atostogos, mokytojai nebuvo skatinami premijomis ar kitokiais būdais. Šiame apraše taip pat nurodyta galimybė mokytojui ar dėstytojui, kurį į užsienio lituanistinę mokyklą ar lituanistikos centrą dirbti siunčia Lietuva, palikti ankstesnę darbo vietą. Aprašo tikslai: gerinti formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo užsienyje pedagoginių darbuotojų išvykimo sąlygas; sudaryti palankias sąlygas pedagoginiams darbuotojams, vykdančiams lituanistinį švietimą užsienyje; įvertinti ir pripažinti pedagoginio darbuotojo darbą lituanistinio švietimo įstaigose užsienyje kaip svarbią Lietuvai veiklą, padedančią lietuviams išsaugoti kalbą, tradicijas, papročius jų gyvenamuosiuose kraštuose ir kuriančią teigiamą Lietuvos įvaizdį pasaulyje.

Remiantis įvairiais šaltiniais, skaičiuojama, kad už Lietuvos ribų gyvena apie milijonas lietuvių ar lietuvių kilmės asmenų. 41 pasaulio šalyje veikia užsienio lietuvių bendruomenės. Daugiau nei 30 pasaulio šalių veikia lietuviškos formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigos, kuriose mokosi apie 8 tūkst. mokinių, dirba per 700 mokytojų. Šiuo metu pasaulyje, daugiausia Europoje, yra apie 40 lituanistikos (baltistikos) centrų, kuriuose tiriama ar dėstoma lietuvių kalba ir kultūra, juose dirba per 100 dėstytojų ir mokslininkų, įvairiose studijų pakopose (bakalauro, magistrantūros, doktorantūros studijose) lietuvių kalbą ir kultūrą studijuoja apie 600 studentų.

Patvirtinta pedagoginių profesijų prestižo kėlimo programa. Programoje nurodytos pagrindinės sritys ir planuojamos priemonės, keliančios profesijos prestižą: gabi ir motyvuotų asmenų įtraukimas į pedagogines studijas, pedagoginių darbuotojų rengimo sistemos ir kompetencijų tobulinimas, sąlygų karjerai plėtra, darbo aplinkos ir sąlygų gerinimas, viešosios nuomonės formavimas. Programą planuojama įgyvendinti keliais etapais nuo 2017 m. iki 2022 metų.

„Programos tikslas – sukurti sąlygas, kurios padės parengti ir švietimo sistemoje išlaikyti profesionalius pedagogus, turinčius aukštą prestižą visuomenėje, – sakė laikinai einanti ministro pareigas Audronė Pitrėnienė. – Vykdamas programoje nustatytus uždavinius, bus gerinamos pedagogų darbo sąlygos. Programoje numatoma įvesti etatinį darbo apmokėjimą, mokytojams, turintiems mažą darbo krūvį, sukurti galimybes įgyti papildomą kvalifikaciją, skatinti, kad savivaldybės visokeriopa remtų kaimo vietovėse ar nedideliuose miesteliuose dirbančius mokytojus, pvz., kasdien važinėjantiems į darbą mokytojams kompensuoti kelionės išlaidas.“

Programos projektas visuomenei svarstyti buvo pateiktas spalio mėn. Sulaukta daugiau nei šimto siūlymų, kuriuos pateikė profesinės sąjungos, aukštosios mokyklos, nevyriausybinių organizacijų ir kiti socialiniai partneriai.

Pedagogikos studijas universitetuose siekiama papildyti praktika mokyklose jau nuo pirmųjų studijų metų. Besirenčiantiems tapti mokytojais jauniems žmonėms savo patirtį perduos aukščiausios kvalifikacijos mokytojai praktikai. Studijuojantys galėtų įsitikinti, ar jie motyvuoti tapti pedagogais. Tie, kurie nuspręstų, kad jie negali dirbti mokykloje, turėtų galimybę pasitraukti iš pedagoginių studijų ir rinktis kitą kryptį. Siekiama parengti įvairesnius atrankos į pedagogines studijas būdus, kurie padėtų atrinkti į pedagogines studijas labiausiai motyvuotus jaunuolius.

Numatoma keisti mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, pereiti prie tęstinio profesinio tobulinimo. Akredituotos kvalifikacijos tobulinimo institucijos skatinamos planuoti ilgalaikes kvalifikacijos tobulinimo programas, kurios

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui

Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos pareiškimas dėl regionų darnios plėtros įgyvendinimo

2016 m. gruodžio 12 d.

Vilnius

■ Atkelta iš 2 p.

žvelgiant į atskirų regionų gamtinės aplinkos ypatybes ir įgyvendinant Lietuvos, kaip sveiką aplinką ir rekreaciją plėtojančios šalies, viziją. Palanki valstybės geografinė padėtis, gamtos įvairovė ir gausūs rekreaciniai išteklių (mineralinis vanduo, gydymasis purvas, švarūs vandens telkiniai, rekreacijai tinkantys miškai ir kt.) bei turima moderni ir toliau plečiama šios paskirties objektų infrastruktūra leistų keliolika kartų padidinti gydymo, rekreacinių ir reabilitacinių paslaugų asortimentą bei kokybę. Būtų sukurta naujų, ypač aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų, padidėtų visų regionų

investicinis patrauklumas;

4) sparčiau plėtoti **atsinaujinančių energijos šaltinių** naudojimo sistemas, statant naujus šios paskirties objektus ir optimaliai naudojant vietinius gamtos išteklius. Griežtai vykdyti Europos Sąjungos nustatytus reikalavimus atliekų surinkimui, jų tvarkymui bei perdirbimui. Tai leistų gerinti gamtinę aplinką ir gausinti valstybės rekreacinius išteklius, kurti aukštos kvalifikacijos ir didelę pridėtinę vertę generuojančias darbo vietas;

5) parengti šeimos sodybų ir modernių gyvenviečių kūrimo bei socialinių paslaugų tobulinimo atokesniuose regionuose programą, atkuriant juose per pastaruosius

metus sužlugdytų švietimo, sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigų, kultūros ir sporto kompleksų veiklą. Šioms programoms įgyvendinti būtina rengti plataus profilio specialistus: kelis dalykus galinčius dėstyti bendrojo lavinimo mokyklų pedagogus, daug įvairesnes sveikatos apsaugos paslaugas teikiančius medikus, modernias sanatorinio gydymo ir reabilitacijos procedūras atliekančius darbuotojus. Daugumą tokio profilio specialistų, motyvuotų dirbti atokesniuose regionuose, gali parengti modernią edukacinę ir mokslinę misiją pasirenkę vykdyti regioniniai ir specializuoti universitetai bei vietinės profesinio rengimo institucijos.

Įvardintos priemonės leis įgyvendinti Vyriausybės programos nuostatas, susijusias su darnia visų regionų plėtra, tolygiai išdėstyti visoje valstybės teritorijoje tiek gamybinius, tiek gyvenamosios bei kitos paskirties objektus ir likviduoti ypač pavojingą mastą pasiekusią pajamų nelygybę. Šių priemonių visuma padidins atokesnių regionų patrauklumą investuotojams ir naujakuriams, padės į juos pritraukti išsilavinusį, kūrybišką ir verslų jaunimą, leis stabdyti emigraciją ir paskatins sugrįžti išvykusius. Tai padės įgyvendinti vieną iš svarbiausių demokratinės valstybės priedermių – pasiekti, kad jokia mūsų šalies gyvenamoji vietovė netaptų kliūtimi visapusiškai asmenybės raiškai. ■

TARPTAUTINIS PRIPAŽINIMAS

Europos lazerinių ir puslaidininkinių tyrimų ekselencijos centrą planuojama kurti Vilniuje

Fizinių ir technologijos mokslų centras kartu su partneriais iš Vokietijos inicijuoja projektą, kurio tikslas – iki 2020 m. Vilniuje įkurti regioninį lazerinių ir puslaidininkinių tyrimų centrą. Naująjį ekselencijos centrą planuojama įkurti Nacionaliniame Fizinių ir technologijos mokslų centre – Saulėtekyje (Vilniuje). Čia įsikurs laboratorijos, skirtos naujos kartos fotonikos komponentų bei mažų matmenų fotoninių sistemų kūrimui. Bendra projekto vertė – 20 mln. eurų. Dalį lėšų šiam projektui planuojama gauti iš Europos Komisijos.

Rengdamas šį projektą FTMC bendradarbiauja su partneriais iš Ferdinando Brauno instituto Berlyne ir Fraunhoferio Taikomosios optikos ir tiksliosios inžinerijos instituto Jenoje. Projektas teikiamas pagal programos „Horizon 2020“ kvietimą „Teaming“. „Slėniai privalo turėti ne tik studijų ir mokslo

Fizinių ir technologijos mokslų centro direktorius prof. dr. Gintaras Valušis

komponentus, bet ir stiprią inovacinę bazę. Mūsų turimos technologinės galimybės leis sukurti stiprų tarptautinį kompetencijos centrą šiame Europos regione“, – teigia centro direktorius Gintaras Valušis. Naujajame centre, remiantis Lietuvos lazerių pramonės tradicijomis, sukaupia patirtimi ir naujomis technologinėmis infrastruktūros galimybėmis, bus siekiama sukurti miniatiūrinės „protin-gas“ fotonines sistemas, kurios galės ne tik matuoti, bet ir analizuoti gautus signalus bei daiktų internetu perduoti gautus duomenis į mobiliuosius įrenginius.

Puslaidininkinius lazerius gaminančios, tarptautinį pripažinimą jau pelniusios įmonės UAB „Brolis Semiconductors“ direktorius Dominykas Vizbaras remia tokio projekto idėją ir pripažįsta, kad tai būtų svarbus žingsnis fotonikos verslo plėtrai regione – nauja pakopa aukštą pridėdamąją

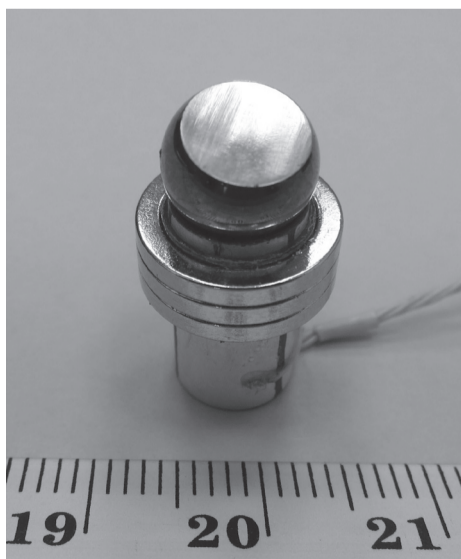
vertę kuriančio fotonikos verslo bendradarbiavime su šalies mokslo institucijomis ir jų partneriais Vokietijoje. Lietuvos lazerių asociacijos vykdomasis direktorius dr. Petras Balkevičius pastebi, kad Fizinių ir technologijos mokslų centrui, sukūrusiam pastovių dalykiškų ryšių su fotonikos srities įmonėmis ir su Vilniaus universiteto fotonikos krypties mokslininkais tinklą, būtina tapti visą inovacijų ekosistemą jungiančia grandimi. Lietuva jau dabar žinoma kaip lazerių mokslo ir pramonės centras, todėl naujasis projektas pasitarnaus kaip stipri paskata mūsų valstybei išaugti į pasaulinio lygio fotonikos mokslo ir gamybos centrą. Tikimasi, kad šis projektas sulauks tvirtos valdžios ir verslo struktūrų palaikymo. Parengta pagal Strateginės komunikacijos bendrovės „OM-Consulting“ pranešimą ■

MOKSLO NAUJIENOS

Unikalūs atradimai – lazerio spindulio valdymui

Lietuva pasaulyje yra gerai žinoma kaip lazerių gamintoja. Norint lazerį pritaikyti pramoniniuose įrenginiuose (pjaustymui, virinimui, skenavimui ir pan.), reikia itin tiksliai valdyti jo spindulio kryptį. Vilniaus Gedimino technikos ir Kauno technologijos universitetų mokslininkų grupė sukūrė unikalūs lazerio spindulio valdymo įrenginius, panaudodami pjezoelektrines sistemas, kurios gali pakeisti šiuo metu naudojamas elektromechanines pavaras ir praplėsti lazerių panaudojimo galimybes.

„Pagrindiniai parametrai, lemiantys lazerio spindulio reflektoriaus-deflektoriaus kokybę, yra greitas veikimas, laisvės laipsnių skaičius ir mažiausias galimo posūkio kampas. Šie parametrai ypač aktualūs nanotechnologijose, kai, tiksliai pozicionavus impulsinio lazerio spindulį, paveikiama medžiagos atominė struktūra. Taip sukuriamos naujos medžiagų savybės, pavyzdžiui, vandenį su-

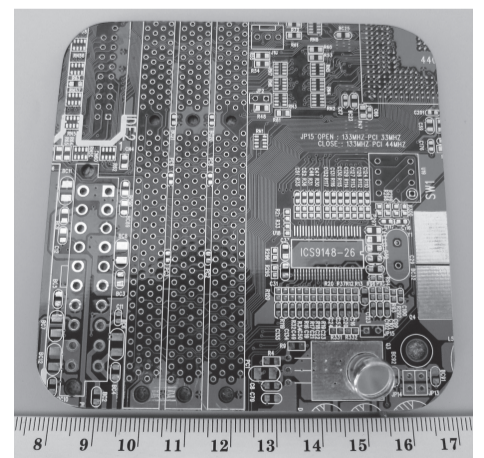

Mažų gabaritų aukštos skyros lazerio spindulio 2D skaitytuvus-deflektorius

gerianti medžiaga tampa vandeniui atsparia medžiaga, – paaiškino projekto vadovas, VGTU Informacinių sistemų katedros vedėjas prof. dr. Dalius Mažeika. Nuo lazerio spindulio valdymo priklauso ir matavimo bei technologinių įrengimų funkcinės galimybės, ir charakteristikos.

Dviejų universitetų mokslininkų kolektyvui, kurį sudarė prof. D. Mažeika ir prof. G. Kulvietis iš VGTU bei prof. R. Bansevicius, prof. V. Jūrėnas ir doktorantas V. Bakanauskas iš KTU, pavyko sukurti mažų gabaritų, aukštos skyros 2D skaitytuvų-deflektorių ir unikalų, vos kelių milimetrų lazerio deflektorių spausdintoje plokštėje. Šiais miniatiūriniais įtaisais galima efektyviai valdyti lazerio spindulį. Tai labai praplečia lazerių panaudojimo funkcines galimybes.

„Pastaruoju metu ypatingas dėmesys skiriamas skaiduliniais ir lazeriniais diodais kaupinamiems kietojo kūno lazeriams.

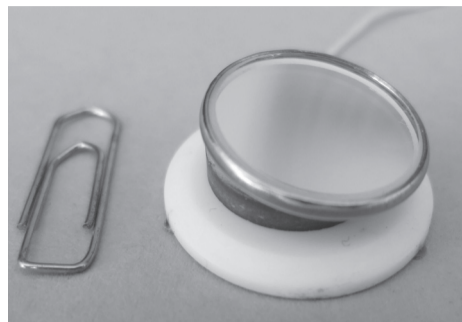

Mažų gabaritų lazerio deflektorius spausdintoje plokštėje

Unikalūs atradimai – lazerio spindulio valdymui

■ Atkelta iš 4 p.

Lazerinių sistemų sprendimai atveria naujas jų taikymo galimybes hematologijoje, DNR tyrimuose, mikroskopijoje. Tokie lazeriai gali atlikti daug technologinių operacijų, gaminant integrines schemas, spausdinto montažo plokštes ar plokščiuosius ekranus, – akcentavo Dalius Mažeika. Buvo sukurti kelių rūšių itin didelės skyros vieno ir dviejų laisvumo laipsnių deflektorių prototipai, apimantys platų veidrodžio gabaritų diapazoną, taip pat lazerio reflektoriai-skaitytuvai nano ir

Mažos kainos lazerio spindulio deflektorius

pikopalydovams.

Vykdam šį projektą, buvo siekiama, kad sukurtų deflektorių kaina būtų mažesnė, nes rinkoje egzistuoja gaminių grupės, kuriose pagrindinis veiksnys yra produkto kaina. Mokslininkų grupei pavyko sukurti nebrangius vieno ir dviejų laisvumo laipsnių deflektorių-skaitytuvus, kainuojančius vos vieną eurą. Juos galima panaudoti plataus vartojimo įtaisuose, kuriuose valdoma lazerio spindulio kryptis. Taip pat sukurtas naujas ultragarsinių virpesių koncentratorių tipas – „bėgančios bangos virpesių bangolaidis“,

kuris panaudotas greitaeigiam pjezoelektriniam deflektoriui sukurti. Sukurtos pjezodeflektojų konstrukcijos yra patentuotos LR valstybiniame patentų biure.

Šie mokslininkų atradimai yra Lietuvos mokslo tarybos finansuojamo projekto „Didelės skyros pjezoelektrinės lazerio spindulio valdymo erdvėje sistemos sukūrimas ir tyrimas (PiezoDeflect, MIP 045/2014)“ rezultatas. Jie leis išplėsti pjezoelektrinių sistemų pritaikymą lazerio spindulio valdymui. Parengta pagal VGTU viešųjų ryšių skyriaus pranešimą ■

Apie Lietuvos mokslininkų atradimą – prestižiniame pasaulio mokslo leidinyje

Del aplinkos taršos, šiltnamio efekto ir nestabilios iškastinio kuro rinkos vis aktyviau dairomasi į atsinaujinančius energijos išteklius. Mokslininkai daug metų ieško būdo, kaip paprasčiau ir efektyviau iš organinių medžiagų išgauti energiją. Prie šios problemos sprendimo reikšmingai prisidėjo Lietuvos mokslininkai – jie padarė tarptautinio lygio atradimą, kuris gali atverti kelius kurti naujos kartos didelės galios biokuro ir biosaulės elementus.

Vilniaus Gedimino technikos ir Vilniaus universitetų mokslininkų komanda dirbo, ieškodama efektyvesnių būdų išgauti energiją iš biomasės: žemės ūkio ar maisto atliekų, nuotekų, panaudotų aliejų, be tikslo supūvančių augalų, taip pat ir biologinės kilmės terpių. „Vienas iš geriausių būdų energijai iš atsinaujinančių šaltinių gauti yra biokuro elementai, kurie turi du komponentus – bioanodą ir biokatodą. Savo darbe mes sprendėme biokatodo problemą, kuri elektrochemikams nedavė ramybės nuo 1978 m. Iki šiol niekam nebuvo pavykę sukurti tokio efektyvaus biokatodo, kokį sukūrėme mes“, – pasakojo VGTU Chemijos ir bioinžinerijos katedros jaunesnysis mokslo darbuotojas Dalius Ratautas.

Mokslininkų atradimas pripažintas ir

Dalius Ratautas (kairėje) ir Audrius Laurynėnas. VGTU nuotr.

įvertintas tarptautiniu mastu. Jų parengta mokslinė darba „Oxygen Electrorreduction Catalysed by Laccase Wired to Gold Nanoparticles via the Trinuclear Copper Cluster“ publikavo prestižinis tarpdisciplininis žurnalas „Energy & Environmental Science“. Pasak D. Ratauto, patekti į šį žurnalą – didelis pripažinimas, nes leidinio cituojamumo rodiklis

yra labai aukštas ir siekia 25,4 (2016 m.). Žurnalas laikomas pirmuoju pasaulyje trijose mokslo kategorijose – energijos gavimo ir kaupimo, alternatyvaus kuro technologijų bei aplinkos apsaugos.

Lietuvių parengto straipsnio trys pirmieji autoriai yra VU mokslininkas Marius Dagys, VGTU Chemijos ir bioinžinerijos katedros

lektorius Audrius Laurynėnas ir jaunesnysis mokslinis darbuotojas D. Ratautas. Straipsnyje aprašyti tyrimus mokslininkų komanda pradėjo prieš trejus metus, kai D. Ratautas dar buvo VGTU magistrantas. Jis su kolega A. Laurynėnu ir M. Talaikiu – jauniausi iš visos 10 tyrėjų komandos. Rašant darbą, D. Ratautas VGTU laboratorijoje atliko didžiąją dalį elektrochemijos eksperimentinių matavimų, o A. Laurynėnas visą procesą aprašė matematiniais modeliais.

Tyrimai, pasak D. Ratauto, bus tęsiami ir toliau. Kitas žingsnis – biokuro elemento, su jų sukurtu unikaliu biokatodu, panaudojimas tikslinėse terpėse – biomasės atliekų tirpaluose ir biologiniuose skysčiuose, pavyzdžiui, žmogaus kraujyje. „Siekiamo biokuro elementus panaudoti energijai gauti ne tik iš biomasės, bet ir iš biologinių terpių. Todėl norime juos padaryti labai mažus, kad būtų galima implantuoti į gyvus organizmus. Tokiu atveju jie galėtų generuoti elektros srovę iš kraujo ir ją panaudoti įvairiems nano įrenginiams. Pavyzdžiui, galėtų būti sukurtas gliukozės matuoklis, kuriam nebereikėtų išorinio energijos šaltinio: jis tuo pačiu metu matuotų gliukozės kiekį kraujyje ir iš jos pačios gamintų sau energiją“, – pasakojo VGTU mokslininkas. ■

Naujasis ledo tirpiklis: greitesnis veikimas, mažesnė korozija

Bendrovės „Baltkalis“ ir Kauno technologijos universiteto mokslininkų bendradarbiavimo rezultatas – naujasis patentuotas ledo ir sniego tirpiklis. Lyginant su technine druska, kuria dažniausiai žiemą Lietuvoje barstomi keliai, naujasis tirpiklis ištirpdo iki 20–25 proc. daugiau sniego ir ledo per tą patį laiką. Iki -25°C veikiantis „Ledo siaubas“ korozijos greitį sumažina iki 32 kartų, mažiau ardo betono ir gelžbetonio konstrukcijas, kelio trinkeles, chloridų poveikiui jautrius paviršius, tolygiai pasiskirsto ir ilgai išlieka ant kelio paviršiaus. Apie mokslo ir verslo bendradarbiavimą, produkto kūrimo eigą, iššūkius ir jo ateities perspektyvas pasakojo KTU Fizikinės ir neorganinės chemijos katedros docentė dr. Rasa Šlinkšienė.

– **Papasakokite apie naująjį produktą.**

– Druskų, skirtų ledui ir sniegui tirpinti, naudojimą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2013 m. birželio 6 d. įsakymas Nr. V-235. Įsakyme

išdėstytas techninių reikalavimų aprašas yra taikomas medžiagoms ir mišiniam, kurie naudojami kelių priežiūrai žiemą. Ledą ir sniegą tirpdantis mišinys „Ledo siaubas“, kurį jau gamina „Arvi ir Ko“ įmonių grupės bendrovė „Baltkalis“, sukurtas pagal mokslinio tyrimo paslaugos sutartį tarp KTU ir šios bendrovės.

– **Kokių sričių specialistai prisidėjo prie „Ledo siaubo“ kūrimo?**

– Kuriant šį produktą, dalyvavo Cheminės technologijos fakulteto tuometinės Fizikinės chemijos katedros Chemijos inžinerijos srities neorganinių medžiagų technologijos mokslininkės doc. dr. R. Šlinkšienė ir doc. dr. R. Paleckienė bei tos pačios katedros elektrochemijos srities mokslininkė doc. dr. N. Dukštienė

– **Kiek laiko truko produkto kūrimas?**

– Produktas buvo kuriamas dviem etapais. Pirmajame etape buvo parinkta preliminarinė ledą ir sniegą tirpdančio mišinio sudėtis ir įvertintas metalo atsparumas šio mišinio poveikiui. Vėliau buvo tikslinama

Ledo ir sniego tirpiklio kūrėjos - KTU Cheminės technologijos fakulteto mokslininkės: doc. dr. R. Šlinkšienė, doc. dr. R. Paleckienė ir doc. dr. N. Dukštienė

mišinio sudėtis, siekiant kuo efektyvesnio veikimo ir mažesnės žaliavų kainos.

– **Kokius sunkumus teko įveikti kuriant šį mišinį?**

– Didžiausias iššūkis buvo taip parinkti ir subalansuoti naudojamą žaliavas, kad produktas ilgai ir efektyviai veiktų žemoje

■ Nukelta į 6 p.

MOKSLO IR VERSLO BENDRADARBIAVIMAS

Kaip išvengti klaidų, kainuojančių milijoną dolerių per dieną?

Finansų ministerijos ir „Eurostat“ duomenimis, 2014 m. Lietuvoje moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai skirta BVP dalis – 1,01 proc. – yra beveik dvigubai mažesnė už Europos šalių vidurkį. 2020 m. prognozės taip pat nedžiugina – vis dar prognozuojamas didelis Lietuvos skiriamų lėšų dalies (1,32 proc.) atsilikimas nuo Europos vidurkio (2,24 proc.). Tačiau, lyginant pasauliniu mastu, Europos Sąjunga taip pat nėra tai, į ką reiktų lygiuotis. Pavyzdžiui, ES šalių investicijos, skiriamos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, per 2014 m. augo 3,3 proc., o JAV – net 8,1 proc.

JAV įmonės vadovaujasi nuostata, kad bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis teikia galimybę išsiskirti iš konkurentų. Tokia strategija vadovaujasi ir lietuviškų šaknų turintis JAV kalnakasybos įrenginių gamybos lyderės „Metso minerals“ įmonės technologijos direktorius Vytautas Svalbonas, prieš 24 metus savo vadovaujamą įmonę atvedęs į Lietuvos mokslo laboratorijas.

Klaidų kaina – didesnė

V. Svalbonas yra įsitikinęs, kad kiekviena įmonė turėtų gerai pasvarstyti ir apskaičiuoti, ar gedimų, sugadintos įmonės reputacijos ir prarastų klientų kaina nėra didesnė nei investicijų į mokslinius tyrimus: „Vieno mūsų įrenginio – mineralų malūno – pagaminimas ir parengimas eksploatuoti kainuoja apie 30 mln. JAV dolerių. Nesame linkę taip rizikuoti, kad į rinką pateiktume abejotinos kokybės malūnus, nes jų sustabdymas darbo vietoje mūsų įmonei galėtų kainuoti apie 1 mln. JAV

dolerių per dieną“. V. Svalbono vadovaujama įmonė daugiau nei 20 metų siunčia plieno ir ketaus bandinius bei konstrukcijų elementus tyrimams į Vilniaus Gedimino technikos universiteto Stiprumo mechanikos mokslo laboratoriją.

VGTU prof. Mindaugas Kazimieras Leonavičius

Anot V. Svalbono, tokių kalnakasybos įrenginių, kaip mineralų malūnai, minimalus tarnavimo laikas – 25 metai. Tai milžiniški, 10–12 metrų dydžio kalnakasybos įrenginiai, smulkinantys kalnuose kasamus mineralus, kad juos būtų galima pateikti liejykloms.

Priežasčių nustatymas saugo nuo klaidų

Prof. habil. dr. Mindaugo Kazimiero Leonavičiaus teigimu, VGTU Stiprumo mechanikos mokslo laboratorija užsakymų sulaukia tiek iš Lietuvos verslininkų, tiek iš užsienio liejyklų ir gamyklų. „Dirbame su Kinijos, Turkijos, Amerikos, Australijos, Prancūzijos, Suomijos, Vokietijos įmonėmis. Joms atliekame tyrimus, kurių duomenys reikalingi projektuojant įrenginius. Iš lietuviškų įmonių dažniau sulaukiame užsakymų nustatyti jau naudojamų detalių gedimų ir suirimo priežastis“, – apie užsakymų skirtumus pasakojo laboratorijos mokslo vadovas.

Tokie tyrimai dažnai užtrunka keletą mėnesių ar net metų. Laboratorijoje sukuriamas tokia įrenginių apkrova, kokią jie patiria tikroje darbo vietoje. „Jei paimsimė pieštuką už galų ir palenksime jį vieną kartą – nieko nenutiks. Bet jei tą veiksmą pakartosime daug kartų – pieštukas sulūš. Dideli įrengimai genda panašiai. Reikia, kad darbo metu jie atlaikytų 10 mln. ar net 100 mln. ciklinių apkrovimų. Tokius darbo ciklus imituojame laboratorijoje. Su VGTU laboratorijos mašinomis 100 mln. ciklų mes sukuriame per 1 metus, tačiau sulaukiame ir tokių bandinių, kuriems reikia ir 2 ar net 5 metų tyrimų“, – pasakojo M. K. Leonavičius.

Anot jo, tyrimas nesibaigia tuo momentu, kai detalė lūžta. „Elektroniniu mikroskopu stebime, kaip atrodo įtrūkimo ar lūžio vieta, jo paviršius, kaip tas procesas vyksta, kaip atsiranda plyšys ir jis didėja, kol detalė galutinai suyra“, – sakė M. K. Leonavičius. Anot jo, tokie tyrimai leidžia rasti lūžio

priežastis ir panaudoti turimas žinias, kad ateityje būtų galima to išvengti. Tirdami jau sulūžusias detales, mokslininkai gali nustatyti, ar kalta detalę gaminusi liejykla, ar buvo pažeistas eksploatavimo režimas.

Naujovės leidžia įgyti konkurencinį pranašumą

Pasak „Metso minerals“ direktoriaus Vyto Svalbono, rasti patikimą laboratoriją nebuvo lengva. Ilgą laiką įmonei reikalingus tyrimus atlikdavo Filadelfijoje, bet ten jiems buvo suteikiama tik ribota prieiga prie bandymų įrangos. „Pradėjome dairytis Europoje, ieškojome alternatyvų Lenkijoje, vėliau ir Baltijos šalyse. Sužinojė apie modernesnes technologijas, nei tuo metu turėjome JAV, atvykome į Lietuvą. Taip atsidūrėme VGTU, kuris turėjo reikiamą patirtį, gerą reputaciją, pajėgius įrenginius ir galimybes tirti didesnius bandinius“, – apie aplinkybes, prieš 24 metus atvedusias JAV rinkos lyderius į Vilnių, pasakojo V. Svalbonas.

Anot jo, bendradarbiavimas su mokslininkais įmonei suteikia ne tik kokybės garantiją ir pranašumą prieš klientus, bet ir priėjimą prie naujausios informacijos. „Universitetai, laboratorijos, tyrimų institutai – tai vietos, kuriose sukuriama naujovės. Darbas su mokslininkais leidžia mums greičiau gauti naujausią mokslo srities informaciją, pirmiems sužinoti apie rinkos naujoves ir aktualiausias mūsų atstovaujamos industrijos tyrimus“, – akcentavo JAV kalnakasybos įrenginių gamybos lyderės „Metso minerals“ technologijos direktorius. Parengta pagal VGTU Viešųjų ryšių skyriaus pranešimą ■

Naujasis ledo tirpiklis: greitesnis veikimas, mažesnė korozija

■ Atkelta iš 5 p.

temperatūroje. Laboratoriniai bandymai buvo atlikti nuo 0 iki -25 °C temperatūros sąlygomis. Siekėme, kad mišinys būtų chemiškai stabilus ir nepavojingas gaminant, sandėliuojant, naudojant, minimaliai agresyvus aplinkai. Reikėjo suderinti pagrindines ir papildomas medžiagas, parinkti atskirų komponentų koncentraciją, įvertinti mišinio poveikį ne tik ledui, bet ir metalui, betonui, alynei.

Mišinys yra labai patvarus. Šiuo metu turime dvejų metų senumo produkto bandinį, kuris tebėra visiškai nepasikeitęs. Viena iš produkto sudedamųjų dalių yra plačiausiai mūsų šalyje naudojamas natrio chloridas, todėl šį produktą gali naudoti visos įmonės, prižiūrinčios kelius.

– **Kokioms rinkoms „Ledo siaubas“ yra tinkamas? Ar jis įveiktų ir norvegiškos ar kanadietiškos žiemos padarinius?**

– Kuriant šį mišinį, pirmiausia buvo atsižvelgta į užsakovo aptarnaujamą rinkos dalį. Bendrovė „Baltkalis“ yra didžiausia techninės druskos, žiemą barstomos Lietuvos keliuose, tiekėjas Lietuvoje, todėl mišinys pritaikytas žemoms temperatūroms. Įvertinant kitus mišinio komponentus ir atsižvelgiant į kitose šalyse gaminamus bei naudojamus analogus, galima tikėtis, kad arba esamos sudėties, arba dar šiek tiek patbulintas jis būtų efektyvus ir atšiauresnio

Tirpiklis „Ledo siaubas“

klimato sąlygomis.

– **Kuo šis produktas pranašesnis už kitus?**

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

galėtų būti išdėstomos per kelis mėnesius ar mokslo metus ir vykty įvairiomis formomis. Tokios programos leistų dalyviams ne tik išgirsti apie naujoves, bet ir išbandyti jas savo praktikoje, o programos pabaigoje patikrinti įgytos kompetencijos lygį.

Universitetų botanikos sodų veiklos gairės. Švietimo ir mokslo ministerijos teikimu Vyriausybė patvirtino Lietuvos universitetų botanikos sodų veiklos plėtros gaires, kuriomis siekiama užtikrinti jų

– Lietuvos rinkoje sniegui ir ledui tirpinti siūloma nemažai produktų, kurie gali būti naudojami kaip pakaitalas plačiausiai naudojamam natrio chloridui. Be kalcio chlorido, ant ledo galima berti karbamido trąšas. Lietuvoje yra kelios įmonės, kurios siūlo suomių ir ukrainiečių gaminamus ledo tirpiklius. Pavyzdžiui, siūlomas itin grynas kalcio chloridas arba jo mišinys su korozijos inhibitoriumi bei sniego ir ledo tirpiklis, pagamintas naudojant magnio chloridą

Mūsų sukurtas tirpiklis pasižymi ilgalaičiu poveikiu, labai vienoda granulometrine sudėtimi. Tai pagerina jo išbarstymo tolygumą ir veikimo efektyvumą. Produktas,

tinkamai jį sandėliuojant, yra labai stabilus, nedulka, nesušoka į gabalus. Dėl priedų, esančių mišinio sudėtyje, mažiau kenkia metalui, kelių dangai, avalynei. Naudotojų patogumui parduodamas ne tik palaidas, bet ir supakuotas į 5–10 kg praktiškas hermetiškas pakuotes.

– **Kokios produkto tobulinimo perspektyvos?**

– Jos tiesiogiai priklauso nuo gamintojo planų ir poreikių, gaminant ir realizuojant šį mišinį Lietuvos ar užsienio rinkose. Parengta pagal KTU Rinkodaros ir komunikacijos departamento pranešimą ■

veiklos stabilumą ir tęstinumą. Gairės nustato Lietuvos universitetų botanikos sodų veiklos plėtros prioritetus ir įgyvendinimo kryptis. Jomis siekiama koordinuoti suinteresuotų institucijų – Aplinkos ir Kultūros ministerijų, savivaldybių ir universitetų – veiksmus, sudarant galimybę botanikos sodams dalyvauti Vyriausybės institucijų vykdomuose projektuose, konkursuose ir ieškoti būdų spręsti infrastruktūros atnaujinimo ir augalų kolekcijų išlaikymo klausimus.

Lietuvoje veikia 4 universitetų botanikos sodai: Vilniaus, Vytauto Didžiojo,

Šiaulių ir Klaipėdos. Sodai vykdo studijų, mokslinių tyrimų ir edukacinę veiklą, kaupia ir saugo augalų kolekcijas, atlieka rekreacinę funkciją. Botanikos sodai organizuoja aplinkosaugos, mokslo populiarinimo ir kultūrinius renginius, įgyvendina tarptautinius biologinei įvairovei išsaugoti skirtus projektus. Pastaruoju metu didėja visuomenės domėjimasis botanikos sodais. Per paskutinį dešimtmetį lankytojų skaičius juose išaugo tris kartus. Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimą ■

Gariūnų laikų požiūrio reikia atsisakyti

„Tai dirbi universitete? To ir norėjai? Tai visą laiką ir planuoji ten dirbti?“ – tokiais klausimais, persmelktais išankstinio gailėsčio, apibieriamas dažnas jaunas mokslininkas, prabilęs apie doktorantūros studijas ar tyrėjo profesiją.

„Požiūris į mokslo srities darbuotojus yra paveldėtas iš 90-ųjų metų, kai Gariūnuose per vieną dieną buvo galima uždirbti dvi profesoriaus algas. Mūsų visuomenė dar įsitikinusi, kad yra daug būdų, kaip aukštojo mokslo nebaigęs gali daug užsidirbti ir tapti turtingas. Tokia nuomonė perduota tų žmonių, kurie tada buvo Gariūnuose, vaikams. Ir nors toks požiūris po truputį nyksta, vis tiek dar yra labai gyvas“, – neseniai vykusioje diskusijoje apie tyrėjo profesijos prestižą kalbėjo Vilniaus Gedimino technikos universiteto mokslo ir inovacijų prorektorius prof. habil. dr. Antanas Čenys.

Prieš kurį laiką vykusioje doktorantų stovykloje jaunieji ir jau daug pasiekę mokslininkai bei kiti iškilūs VGTU bendruomenės nariai diskutavo apie tyrėjo profesijos prestižą, koks jis yra dabar ir ko reikia, siekiant į Lietuvos mokslo elitą įtraukti jaunų ir ambicingų žmonių. Verslo vadybos fakulteto dekanė prof. dr. Jelena Stankevičienė pastebėjo: „Dažnai mokslininkai filmuose

VGTU prorektorius prof. habil. dr. Antanas Čenys

vaizduojami kaip truputį išprotėję, neįprastai apsirengę keistuoliai. Tačiau į mokslinį darbą žmonės dažnai ateina negalvodami, ką apie juos mano kiti. Jie turi sritį, kuri jiems įdomi, žino, ką nori iširti, rasti, sužinoti, ir siekia to, nepaisydami aplinkinių nuomonių.“

Kūrybinių industrijų fakulteto docentas dr. Justas Nugaras pastebėjo, kad, UNESCO duomenimis, tyrėjo darbą dirbančių žmonių pasaulyje nėra daug – vos 7 mln., kai, pavyzdžiui, gydytojų yra dvigubai (apie 15 mln.), o programuotojų ir IT specialistų – beveik tris kartus daugiau (apie 19 mln.). Tyrėjo profesija nėra gerai suprantama visuomenei ir ne visur vienodai pripažįstama. Vis dėlto būtent tyrėjai sudaro universiteto dėstytojų, ugdan-

čių būsimuosius specialistus, branduolį.

J. Stankevičienė atkreipė dėmesį, kad iš esmės mokslininko prestižą kuria patys mokslininkai: „Tarp savo draugų esu vienintelė mokslininkė, tad kokią jie mane mato, ką jiems papasakoju apie universitetą ir savo darbą, tokią nuomonę apie šią sritį jie ir susidaro. Mes patys esame šios profesijos ambasadoriai.“

Diskusijos dalyviai sutarė, kad mokslinio laipsnio prestižas labai priklauso nuo šalies. Anot VGTU strateginės partnerystės prorektorės doc. dr. Astos Radzevičienės, ypač hierarchinėse valstybėse, pavyzdžiui, Azijos šalyse, turėti daktaro laipsnį – itin didelis prestižas: „Kai kuriose šalyse, įgijus daktaro laipsnį, jis įrašomas į pasą, į tavo visada kreipiamasi, prie vardo pridėdant „daktare“. Pavyzdžiui, Indijoje net gyvenimo partneriai ieškomi pageidaujant, kad jie turėtų mokslų daktaro laipsnį. Tokiose šalyse daktaro „etiketė“ pripažįstama absoliučiai visi visuomenės nariai.“

Stebint šių metų VGTU doktorantūros pirmakursius, galima atkreipti dėmesį, kad gana didelę jų dalį sudaro sėkmingai verslo sektoriuje dirbę žmonės, kurie po studijų padarė pertrauką, o dabar vėl grįžo į universitetą. Jiems reikia žinių ir tam tikro

VGTU Verslo vadybos fakulteto dekanė prof. dr. Jelena Stankevičienė.

VGTU fotoarchyvo nuotr.

pripažinimo bei įvertinimo. Vien buvimo versle jiems nebepakako.

„Doktorantų iniciatyva rengti stovyklą, kelti aktualius visuomenei klausimus ir pradėti diskusiją jau parodo jaunųjų mokslininkų brandą ir siekį atstatyti bei kelti mokslininko profesijos prestižą. Skatinti rinktis tyrėjo kelią ir doktorantūros studijas yra vienas iš valstybės prioritetų. Jauni protai ir jų keliamos idėjos yra aukštojo mokslo ir bendrai viso mokslo ateitis“, – apibendrina mokslo ir inovacijų prorektorius. *Parengta pagal VGTU ryšių su visuomene skyriaus pranešimą*

STUDIJŲ AKTUALIJOS

Sutartis, atverianti naujas galimybes

Naujausiais skaičiais, jau po kelerių metų vien šiuo metu Lietuvoje veikiančioms įmonėms gali trūkti apie 10 tūkst. informacinių technologijų specialistų. Į šį skaičių neįtraukti potencialūs nauji IT sektoriaus investuotojai, kuriems įžengus į Lietuvos rinką specialistų poreikis atitinkamai dar labiau išaugtų.

Šiais metais 50 proc. padidintas valstybės finansuojamų vietų skaičius IT studijoms padėjo pritraukti daugiau studentų, tačiau tai sukėlė klausimų, ar aukštosios mokyklos tam pasiruošusios. Todėl Lietuvos universitetų rektorių konferencija ir nacionalinio informacinių ir ryšių technologijų sektoriaus asociacija „INFOBALT“ pasiekė strateginį sutarimą derinti veiksmus. Abi pusės bendradarbiaus, įvertinant ir plečiant aukštųjų mokyklų galimybes paruošti konkurencingą specialistą.

„Verslo atstovų įsitraukimas į informacinių technologijų studijų procesą yra būtinas, nes būtent jie ir yra suinteresuoti darbdaviai, pas kuriuos ateis mūsų parengti specialistai. Turime pasiekti, kad jie gautų kokybišką išsilavinimą, todėl turime prisiimti atsakomybę ir už patyrusių ekspertų pritraukimą dalintis savo patirtimi su būsimaisiais profesionalais“, – po bendradarbiavimo sutarties pasirašymo sakė LURK asociacijos prezidentas Vilniaus Gedimino technikos universiteto rektorius Alfonsas Daniūnas.

„Informacinių technologijų specialistų trūkumas kliudo didinti mūsų šalies konkurencingumą tarptautinėje rinkoje. Bendradarbiavimas su universitetais paskatins nuolatinę informacijos ir gerosios praktikos apsiuptymą su mokymo įstaigomis, kuriose savo žinių bagažą kaupia būsimi IT profesionalai. Norime prisidėti prie jų lavinimo,

Sutarties pasirašymas. VGTU fotoarchyvo nuotr.

dalindamiesi sukaupia patirtimi ir žiniomis, kad studijas baigę jaunuoliai įsitrauktų į sparčiai besivystantį IT sektorių Lietuvoje“, – sakė asociacijos „INFOBALT“ prezidentas Tomas Vitkus.

Sutartyje numatyta, kad abi šalys sieks gerinti universitetų IT studijų kokybę, užtikrinti, kad studentai gautų geras žinias ir įgytų gebėjimą jas taikyti bei plėtoti studijų

praktikų metu. Tai padės gerinti tikslingą absolventų įsidarbinimą. Grįsdami bendradarbiavimą geranoriška partneryste ir abipusiu suinteresuotumu, LURK ir „INFOBALT“ atstovai susitarė rūpintis ir platesne IT sklaida. „Kartu sieksime IT skvarbos pramonėje, versle, moksle, akademinėje veikloje ir visuomenėje didinimo, rūpinimės IT kūrimu ir jų saugumo didinimu,

IT mokymo kokybės užtikrinimu ne tik aukštosiose mokyklose, bet ir kitose švietimo pakopose“, – bendrais planais, įtvirtintais sutartyje, dalinosi A. Daniūnas. LAMA BPO duomenimis, 2015 m. į informacinių technologijų krypties studijas universitetuose buvo priimti 892 studentai, o šiemet įstojušiu skaičius išaugo iki 1180. *Parengta pagal VGTU Ryšių su visuomene skyriaus pranešimą*

JAUNŪJŲ TYRĖJŲ PUSLAPIS

Vandenynų pasaulio paslaptys

„Žinoma apie pusantro milijono gyvųjų vandenų organizmų rūšių, tačiau apskaičiuota, kad jų yra dar apie 90 kartų daugiau“, – teigia Alisa Palavenienė, Kauno technologijos universiteto Polimerų chemijos ir technologijos katedros doktorantė. Pasak jos, vandenyje sąlygos gyviesiems organizmams labai skiriasi nuo sausumos, todėl juos tyrinėti ypač įdomu. Jūrinės kilmės medžiagomis galima ne tik gydyti, bet ir apsisaugoti nuo ligų. „Pavyzdžiui, rajos turi labai aštrų regėjimą, jos gali matyti tirstoje tamsoje. Tiriant jų tinklainės struktūrą, galima atrasti naujų metodų kataraktai gydyti. Porėta jūros kempinių struktūra panaši į žmogaus kaulo, ir tai galima pritaikyti kaulų inžinerijoje“, – jūrų pasaulio įdomybės vardija A. Palavenienė.

Nuo seno žinoma, kad jūros floroje ir faunoje yra daugybė naudingų medžiagų. Ryklio aliejus, kaip ir Karibų jūroje gyvenantys bestuburiai organizmai, turi priešvėžinių savybių. Skausmą malšinančių medžiagų turi jūros gyvatės nuodai, o rudieji ir raudonieji jūrų dumbliai turi medžiagų, kurios naudingos, gydant odos ligas, spartina žaizdų gijimą ir stabdo odos senėjimą.

Alisos Palavenienės tyrimų sritis – tokių jūrinės kilmės medžiagų, kaip žuvų kaulai, pritaikymas kaulo audinio inžinerijoje. Šiais tyrimais ir būsimu produktu ypač domisi odontologai. „Kaulų blokeliai su mineralais iš žuvų kaulų, panaudojus natūralios kilmės karkasą, kol kas nėra gaminami niekur pasaulyje. Tyrimai, kuriuos atliekame Kauno technologijos ir Lietuvos sveikatos mokslų universitetuose – tik pirmas žingsnis. Iki galutinio produkto dar liko šiek tiek padirbėti“, – primena A. Palavenienė.

Vaikystės prisiminimai tapo stimulu moksliniam darbui

Iš Klaipėdos kilusią jaunąją mokslininkę jūra paviliojo dar vaikystėje. Jos tėtis, tolimųjų plaukiojimų jūrininkas, iš kelionių parveždavo egzotinių žuvų kaulų. Namuose sutrinti šių kaulų milteliai buvo naudojami žaizdoms gydyti. Užbėrus ant kraujuojančios vietos, ji užsitraukia greičiau. „Prisiminiau šį būdą, pradėjau ieškoti tyrimų ir pasirodė, kad pasaulio mokslininkai jau dirba panašia kryptimi. Po vienu vasaros atostogų su vyru sugalvojome puikią idėją ir nusprendėme kurti savo verslą gydymosi kosmetikos srityje. Kad viskas būtų saugu, patikima ir veiksminga, reikia daug ką iširti. Taip ir įstojau į doktorantūrą“, – pasakoja A. Palavenienė, neseniai pradėjusi mokytis ir verslumo pagrindų.

Pasak tyrėjos, jeigu jauti, kad tavo moksliniai tyrimai gali pavirsti žmonėms naudingų produktu, verta pačiam ieškoti kelių, kaip šią svajonę įgyvendinti. „Brangiausi yra klinikiniai tyrimai, kuriems atlikti ieškome partnerių ir užsienyje. Žmogaus sveikata ir gyvybė yra labai jautrus dalykas, todėl bet kokiems šios srities išradimams egzistuoja daugybė filtrų, kadangi produktas negali būti paleistas į rinką, prieš tai jo išsamiai neištirus“, – sako A. Palavenienė.

Ji primena talidomido istoriją. Vos atsiradęs, daugelyje pasaulio šalių šis medikamentas buvo rekomenduotas nėščioms moterims, kad palengvintų rytinį pykinimą, ir tik JAV šis vaistas nebuvo priimtas registruoti. Praėjus tam tikram laikui, pasirodė, kad talidomidas kenkia vaisiui, po jo masinio išplitimo buvo užfiksuota per 10 tūkst. kūdikių apsigimimų. „Hipokratas pirmiausia prisakė nepakenkti žmogui. Todėl vaistai ne iš karto

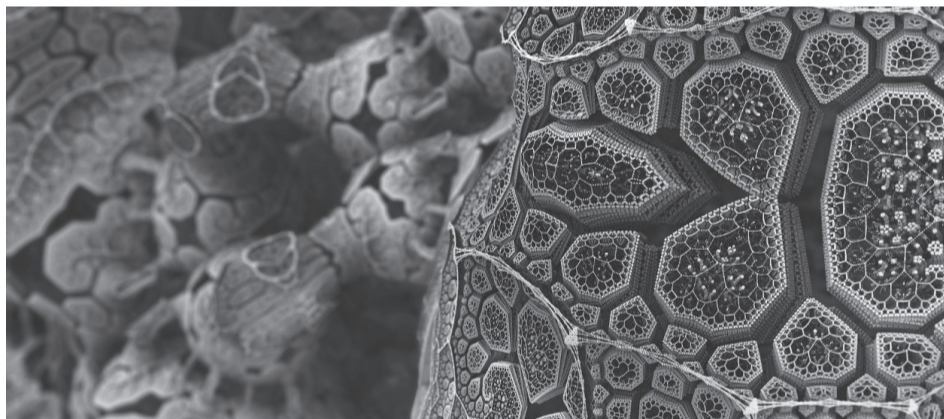

Mažos žuvelės – naudingesnės

atsiranda rinkoje. Gali būti, kad koks nors tyrėjas straipsnis tampa aktualus tik po 50 ar 100 metų. Tačiau moksliniai tyrimai visada yra indėlis į pasaulio išmintį“, – teigia Alisa.

Daugiau žuvies, mažiau kiaulienos

„Yra tokia sparnuota mokslinės fantastikos rašytojo Arturo Klarko frazė: mūsų planetą netinka vadinti žeme, nes ji praktiškai yra vandenynas. Iš tiesų, 70 proc. planetos paviršiaus dengia vanduo“, – juokauja A. Palavenienė. Jūros gyvūnai ir augalai, ypač jūrinėse šalyse, ilgus amžius žmonėms buvo neišsenkantis maisto šaltinis. Paklausta apie prieštaringas diskusijas dėl to, ar reikia valgyti daugiau žuvies, ar ne, tyrėja teigė, kad į šį klausimą turėtų išsamiai atsakyti dietologai. „Kas yra daugiau? Jei tai reiškia, kad daugiau žuvies, bet mažiau kiaulienos, sutinku,

Jūros kempinė

Tačiau per pietus valgydami žuvį, o vakarienei – mėsą, tikrai gausime daugiau baltymų, nei organizmui reikia. Žarnyne prasidės puvimo procesai, išsiderins maistinių medžiagų balansas“, – aiškina farmacininkės išsilavinimą turinti tyrėja.

Mažos žuvys vertingesnės už dideles

Pasak A. Palavenienės, šalyse, kuriose jūros gėrybės yra vienas iš pagrindinių maisto šaltinių, žmonės labiau vertina mažas žuvis. Kuo mažesnė žuvis, tuo ji jaunesnė. Nors tyrimai rodo, kad jūrinės kilmės produktai neskatina sunkiųjų metalų kaupimosi žmogaus organizme, vis dėlto reikėtų vadovautis sveiku protu. „Esu girdėjusi atvejų, kai žmonės pereina prie žuvies dietos ir ima maitintis vien tuno konservais. Tunas – didelė žuvis, galinti svėrti apie pusę tonos. Jis gyvena ilgai ir per savo gyvenimą suėda didžiulius kiekius įvairiausių kitų žuvų ir planktono. Suprantama, kad tuno organizme bus susikaupę daugiau sunkiųjų metalų ir kitų kenksmingų medžiagų, nei jaunos žuvelės.“

Krevečių kiautai – valgomi

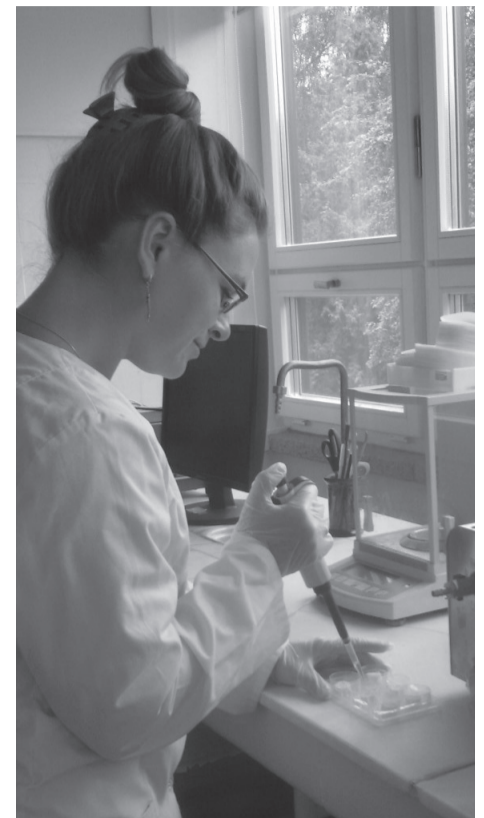
Žmonės valgo ne tik žuvį, bet ir kitus jūros gyvūnus bei augalus. Tarp KTU labo-

ratorijose tiriamų jūrinės kilmės medžiagų yra alginato druskos, išgaunamos iš rudųjų dumblių. Vėžiagyvių, pavyzdžiui, krevečių, kiautai sudaryti iš chitino. Šios medžiagos gali būti pritaikytos audinių inžinerijoje. Chitinas pasižymi antimikrobinėmis ir regeneracinėmis savybėmis, atstato minkštųjų audinių struktūrą. „Šalyse, kur jūros kilmės maistas yra įprasta valgiaraščio dalis, pavyzdžiui, Prancūzijoje, krevetės valgomos su visu kiautu. Tačiau to daryti su šaldytais produktais, kuriuos galima rasti mūsų parduotuvėse, nerekomenduojame“, – svarbų faktą primena jaunoji mokslininkė.

Viskas priklauso nuo kiekio

Pirmiausia universiteto laboratorijose jūrinės kilmės medžiagos ištiriamos, siekiant nustatyti jų cheminę sudėtį. „Iš tiesų, nėra nei nuodų, nei vaistų – svarbu dozė, nuo kurios priklauso tam tikros medžiagos poveikis. Sunkiųjų metalų, tokių kaip geležis ar manganas, rasime ir multivitaminuose, o sidabras turi antibakterinių savybių. Žinoma, kai jų yra per daug, sunkieji metalai kaupiasi organizme. Tai nėra gerai“, – pasakoja A. Palavenienė. Vėliau žiūrima, kaip mineralinė medžiaga, išgauta iš žuvies kaulų ir įdėta į specialų natūralų karkasą iš organinių medžiagų, kinta tirpale, kurio sudėtis panaši į žmogaus kraują. Tikrinama, ar ant tokio karkaso formuojasi naujas kaulas.

„Natūraliame kaule baltymai ir specialios

Doktorantė Alisa Palavenienė
KTU fotoarchyvo nuotr.

mą aliejų, kiaušinių lukštai naudojami kaulų inžinerijai ir panašiai.

Sveikatos technologijų potencialas

Paklausta, koks pats didžiausias iššūkis, siekiant paversti jūrinės kilmės medžiagų tyrimus inovatyviomis sveikatos technologijomis, A. Palavenienė atsakė, kad labai svarbu surinkti tinkamą komandą. Reikia nevienakrypčių tyrimų, svarbu bendradarbiauti su skirtingų sričių kolegoms, o jų ieškoti neretai tenka ir kitose šalyse. Dviejų universitetų – LSMU ir KTU – absolventė, turinti gilių skirtingų sričių žinių, džiaugiasi glaudžiu šių universitetų bendradarbiavimu. „Neužtenka tik išmanyti technologiją, kaip ir ką pagaminti. Reikia žinoti, kaip sukurtą produktą pritaikyti gyvam organizmui. Biomedicinos srities specialistai itin reikalingi Lietuvai, čia yra didžiulės plėtros galimybės“, – pažymi tyrėja.

MOKSLO IR KULTŪROS RENGINIAI

Jono Basanavičiaus premija – Dainiui Razauskui

Lapkričio 24 d. Lietuvos nacionaliniame muziejuje įteikta 2016 metų Valskybinė Jono Basanavičiaus premija. Vyriausybės nutarimu ji šiemet paskirta mitologui Dainiui Razauskui už reikšmingus baltų pasaulėvaizdžio tyrinėjimus ir jų sklaidą.

Valstybinė Jono Basanavičiaus premija nuo 1992 m. kasmet skiriama už reikšmingiausius pastarųjų penkerių metų Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių lietuvių darbus, susijusius su etninės kultūros tradicijų plėtojimu, puoselėjimu, ugdymu ir tyrinėjimu, taip pat už kūrybinę ir mokslinę veiklą etninės kultūros srityje.

Studentams atsivers inovatyviausių universitetų durys

Kauno technologijos universiteto Mechanikos inžinerijos studijų programos studentai nuo 2017–2018 mokslo metų galės visą semestrą studijuoti kuriame nors iš inovatyviausių Europos universitetų. Tokia galimybė atsirado, KTU pasirašius sutartį su Europos inovatyviųjų universitetų konsorciūmu (ECIU) nariais. Šių universitetų pagrindinės vertybės yra inovacijų ir verslumo skatinimas.

„Europos inovatyviųjų universitetų konsorciūmo nariais tapome sausi, o ši sutartis yra vienas iš pirmųjų bendros veiklos žingsnių su Europos aukštojo mokslo lyderiais. Nepaprastai džiaugiuosi, kad mūsų studentai turės galimybę studijuoti universitetuose, kurių požiūris į inovacijas ir praktinių idėjų pritaikymą verslui sutampa su mūsų, o galimybės tai įgyvendinti kai kuriais atvejais

KTU rektorius Petras Baršauskas

KTU fotoarchyvo nuotr.

yra geresnės nei Lietuvoje“, – teigė KTU rektorius Petras Baršauskas po sutarties pasirašymo Amsterdame.

Sutartis dėl ECIU TWIN programos Mechanikos inžinerijos kryptyje įgalina studen-

tų mainus tarp universitetų partnerių – KTU, Linköpingo universiteto (Švedija), Lodzės technologijos universiteto (Lenkija), Monterėjaus technologijos universiteto (Meksika), Aveiro universiteto (Portugalija), Stavangerio universiteto (Norvegija) ir Twente universiteto (Nyderlandai).

Šia sutartimi partneriai įsipareigoja sudaryti mažiausiai vieno semestro apimties studijų dalykų paketą, kuriame visi moduliai turi būti nuosekliai susieti dalykine prasme. Tai leistų studentams iš universitetų partnerių siekti bendro rezultato. Kiekvienas partneris įsipareigoja priimti mažiausiai 4 studentus iš kiekvienos partnerės institucijos (iš viso apie 30 studentų) mokslo metams. „Jau šiemet į KTU įstoję mechanikos inžinerijos studentai 6 ir 7 semestruose, be visai dar neseniai numatytos išplėstinės

praktikos galimybės Lietuvos ar užsienio įmonėse, turės dar vieną patrauklią studijų alternatyvą – tarptautinių studijų semestrą viename iš inovatyviųjų universitetų, KTU partnerių“, – teigia docentas Kęstutis Pilkauskas, Mechanikos inžinerijos krypties studijų programų vadovas.

1997 m. įsteigtas konsorciūmas ECIU yra aukštu pasitikėjimu grįsto bendradarbiavimo tinklas, suteikiantis galimybę jo nariams keistis gerąja verslumo ugdyimo patirtimi, išplečiantis studentų, dėstytojų ir tyrėjų mainų galimybes. ECIU vienija universitetus – inovacijų pionierius – iš 12 Europos šalių bei Meksikos. KTU yra vienintelis Lietuvos universitetas šiame konsorciūme. *Parengta pagal KTU Rinkodaros ir komunikacijos departamento pranešimą*

LATVIJOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

„Grindeks“ 2016 metų premijų laureatai

Davido Hieronimo Grindelio (*Dāvids Hieronīms Grindelis*) premijos laureatas – Paulo Stradinio klinikinės universitetinės ligininės hepatologijos ir maisto terapijos centro vadovas, gastroenterologas, profesorius **Juris Pokrotnieks** (*Juris Pokrotnieks*). Premija skirta už viso gyvenimo indėlį į Latvijos mediciną ir farmaciją.

Premijos „Zelta pūce“ (Aukštinė pelėda) laureatas – Latvijos mokslų akademijos akademikas, Latvijos organinės sintezės instituto mokslo tarybos pirmininkas **Ivars Kalvinis** (*Ivars Kalviņš*). Apdovanojimas skirtas už naujų kardioprotektorių kūrimą ir jų veikimo mechanizmų tyrimus.

Premijos „Sudraba pūce“ (Sidabrinė pelėda) laureatai, perspektyviausi jaunieji

tyrėjai: **Marina Makrecka-Kūka** – už naujos molekulės, kuri ateityje galėtų apsaugoti nuo širdies ir kraujagyslių ligų, veiklos principų atradimą ir tyrimus; **Kristeris Ozolas** (*Kristers Ozols*) – už naujo fluorescencinio junginio, kurį ateityje būtų galima naudoti tiriant DNR ir jos sąveiką su fermentais, išgavimą; **Edijis Vaveris** (*Edijs Vāvers*) – už naujo junginio, kurį būtų galima naudoti atminties sutrikimų ir demencijos atveju, pavyzdžiui, sergant Alzheimerio liga, tyrimą.

Mokslininkus apdovanojo Latvijos farmacijos įmonė „Grindeks“, bendradarbiaujanti su Latvijos mokslų akademija. *Parengta pagal Latvijos mokslų akademijos ir Latvijos mokslininkų sąjungos laikraščio „Zinātnes Vēstnesis“ 2016 m. spalio 20 d. pranešimą. Vertė doc. dr. Regina Kvašytė*

J. Mickēvičs nuotr.

Balys Gaidžiūnas: pėdos Lietuvos arimuose 105-osioms gimimo metinėms

Pabaiga. Pradžia – Nr. 20 (575)

Dr. Inga Stuoogė

Grįžęs į Lietuvą, B. Gaidžiūnas čia pragyveno tik dvejus metus: 1996-ųjų pavasarį, Šv. Velykų rytą, jis iškeliavo į Anapilį. Palaidotas Kaune, Karmėlavos kapinėse, taip, kaip ir rašė su prašymu paskutiniame priešmirtiniame eilėraštyje:

*Kai paskutinėj kelionėj būsiu –
Padėkit man po galvą Lietuvos istoriją.
Aš tikiu, kad žvaigždžių
Šviesiais takais keliaudamas
Dar sutiksiu man
Besišypsantį lenką,
Ir susėsim dar kartą
Draugiškai pakalbėti,
Kodėl jo broliai šimtmečiais
Lietuvius skriaudė.*

Taip ir atgulė vienas reikšmingiausių patriotinės ir religinės poezijos kūrėjų lietuvių literatūroje su vietoj pagalvės padėta Adolfo Šapokos „Lietuvos istorija“... Jo prašymas buvo išpildytas.

2011 m., minint 100-ąsias poeto, visumenės veikėjo, agronomo metines, Baisogaloje, Gyvulininkystės instituto rūmuose, buvo surengta didelė šventė. Jo gimtuosiuose Dauderiuose atidengta memorialinė lenta. Išleista knyga „Arimuose įmintos pėdos“ (autorės – I. Stuoogė ir E. Šveistienė), kurioje rašoma: „Pakelki akis į Lietuvos poetų žvaigždyną, kur žiba dar viena poeto Balio iš Baisogalos valsčiaus pirmo ryškio žvaigždė, ir praeiki su mumis tą vieno gyvenimo kelią, nubarstytą žvaigždžių dulkėmis... Ir tebus daugiau tarp mūsų Meilės, Tikėjimo ir Vilties...“

Žmogus išeina, tačiau jis lieka savo pa-

rašytose eilėse, išleistų knygų puslapiuose, sukurtų filmų kadruose, ir tarsi nematoma ranka veda per gyvenimą visus, prisilietusius prie jo kūrybos, šviesiu meilės Tėvynei ir vienas kitam keliu.

Balio Gaidžiūno kūrybinis palikimas

Poezija

Jaunystė arimuose (1936)
Žaliuojanti žemė (1937)
Rūpesčių dienos (1946)
Septyni paskutiniai Kristaus žodžiai lietuvių maldose. Poema (1980)
Mano kartos likiminiai metai (1980)
Bernelių mišios. Poema (1983)
Ir saulėtos, ir rūsčios dienos (1986)

Publicistika

Pakeliui į mirtį. Vokiečių kalėjimuose. Atsiminimai (1948)

Vieneri metai ir viena savaitė. Atsiminimai (1950)

Dievo motinos Nuolatinės pagalbos parapijos 50 metų aukštinė sukaktis (1979)
Lietuvos madonų šventovė (1988)

Balys Gaidžiūnas redagavo:

Didįjį Žemės ūkio ministerijos dvidešimtmecio metraštį (1939)
„Jaunąjį ūkininką“ (1936–1939)
Radijo laikraštį ūkininkams (1939)
„Žemės ūkį“ (1939)
Jaunosios Lietuvos almanachą „Nueiti žingsniai“
„Dirvą“ (1957–1962 ir 1991–1994)
„Mūsų žingsnius“ (1978–1981)

Dokumentinis filmas apie lietuvių gyvenimą ir veiklą karo pabėgėlių stovyklose Vokietijoje (1945–1949)

Dešimtas Aleksų giminės suvažiavimas

Valentinas Aleksa

Giminės, kaip ir medžio, tvirtybė – šaknyse. O kiekviena nauja karta klausia, iš kur ji atėjo. Giminė be praeities – tarsi medis be šaknų ir be tvirtybės.

Aleksų giminė, gyvenusi Sūduvoje, mūsų kraštui XIX ir XX a. išaugino ne vieną mokslininką, kultūros, politikos ir visuomenės veikėją. Pirmasis giminę išgarsino **Jurgis Aleksa-Aleksandravičius** (1819–1894) – žymus botanikas, pedagogas, visuomenės veikėjas, mokslų daktaras, profesorius. 1843 m. baigė Sankt Peterburgo universitetą. Studijuodamas universitete, dalyvaudamas konkurse, už Sankt Peterburgo apylinkių gamtos tyrimus buvo apdovanotas aukso medaliu. 1857–1878 m. dėstė botaniką ir zoologiją Varšuvos universitete (iki 1862 m. buvo Medicinos-chirurgijos akademija, 1862–1870 m. – Vyriausioji mokykla). 1862 m. J. Aleksai-Aleksandravičiui buvo suteiktas profesoriaus vardas. 1864 m. Varšuvoje atkūrė Botanikos sodą. 1879 m. įkūrė pirmąją sodininkystės mokyklą. 1878–1886 m. buvo Varšuvos pomologijos sodo direktorius. Bendradarbiavo spaudoje. Visą gyvenimą sugebėjo nepamiršti ir kalbėti gražia lietuvių kalba. Į savo gimtinę Kumetiš-

Jonas Aleksa (1854–1940) – profesorius Jono Prano ir Konrado Juozo Aleksų tėvas

kus (Kalvarijos apskritis) buvo atvežęs retų veislių vaismedžių ir įvairių augalų, kurie prigijo ir puikavosi Aleksų giminės gražiame bei turtingame vienkiemyje. Jo du broliai **Aleksos** už dalyvavimą 1831 m. Lenkijos ir Lietuvos sukilime okupacinės carinės Rusijos valdžios buvo suimti ir ištremti į Sibirą.

Kitoje kartoje – **Julius Aleksa** (1855–1891) – gydytojas, publicistas, knygnešys, varpininkas. Baigęs Marijampolės gimnaziją, 1879 m. įstojo į Varšuvos universiteto Medicinos fakultetą. 1883 m. už ryšius su „Proletariato“ organizacija metams buvo pašalintas iš universiteto. 1885 m. jį baigė. 1885–1891 m. platino draudžiamą lietuvių spaudą. Dirbo gydytoju Jonavoje, Naumiestyje (dabar – Kudirkos Naumiestis) ir Aleksote (Kaune). Dalyvavo tautiniame lietuvių

Aleksų giminės herbas

sąjūdyje. 1891 m. už patriotinę veiklą carinės Rusijos žandarų buvo kalinamas Varšuvoje.

1890–1891 m. rašė „Varpui“ ir „Vienybei lietuvininkų“. Rinko lietuvių liaudies dainas ir jų melodijas. Sudarė botanikos lietuvių-lotynų kalbų žodyną. Po J. Aleksos mirties rankraščiai dingę. Vincas Kudirka dar 1892 m. „Varpe“ rašė: „Tikėjau atrasti kuriam nors lietuviškame laikraštyje ilgesnį aprašymą gyvenimo mirusio pernai dr. Aleksos, bet iki šiol atitikau trumpą tik paženklinimą myrio. O vienok tas žmogus, kaipo tvirtas lietuvis ir darbininkas ant lietuvių dirvos, užsitarnavo ant platesnės vietos lietuviškam laikraštyje už tą, kurią užima apgarsinimas myrio. <...> Julius Aleksa buvo tvirto būdo žmogus, didei darbštus ir mylintis savo motiną Lietuvą. Labai daug laiko pašvėsdavo besilavinimui vaistininkystėje. <...> Stipriai rėmė ir gynė lietuvių reikalus, rinko lietuviškų dainų gaidas. <...> Žinau, kad buvo parengęs lietuviškas dainas su gaidomis dėl spaudos, tik nespėjo, užklupus giltinei. <...> Gal išskyrus dainas, atsirastų kas ir daugiau.“

Juliaus Aleksos brolis **Konstantinas Aleksa** (1863–1935) – mokytojas, okupuoto Lenkijos Vilniaus krašto lietuvių visuomenės veikėjas. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, vėliau Pskove ir Lvove. Nuo 1882 m. gyveno Galicijoje, Austrijoje (dabar – Ukraina). Į Vilnių atvyko gyventi 1921 m. Vienerius metus dirbo daržininkystės mokykloje. 1922 m. buvo priimtas į Lietuvių mokslo draugiją tikroju nariu. 1922–1935 m. dirbo Vytauto Didžiojo gimnazijos Vilniuje mokytoju, inspektoriumi, dėstė matematiką, geografiją ir lenkų kalbą.

1925 m. Vilniuje K. Aleksa su kunigu Juozu Vaičiūnu ir Vilniaus lietuvių mokytojų seminarijos mokytoja Emilija Stragaite įsteigė Šventojo Kazimiero draugiją. Draugijos tikslas buvo rūpintis jaunosios kartos švietimu, žadinti ir palaikyti lietuvių tautinį patriotizmą. Draugija turėjo apie 40 tūkst. narių, 476 skyrius. Beveik visi draugijos skyriai turėjo savo knygynėlius, choras, vakarinius jaunimo švietimo kursus, ruošdavo šimtus koncertų ir vaidinimų. Kai kurie skyriai turėjo dūdų orkestrus. Visi nariai dėvėjo žalias kepuraites. Veikė 39 viešosios skaityklos. Draugija suorganizavo ir išlaikė 26 vaikų darželius. Vien 1927 m. draugijos nariai surengė 117 paskaitų. Didesnėse parapijose Šventojo Kazimiero draugijos rajonai turėjo savo išsiuvinėtas vėliavas. Buvo rengiamos kaimų ir parapijų chorų varžytuvės, vakarėliai, organizuotas lietuviškų knygų

skaitymas. K. Aleksa buvo aktyvus ir Vilniaus „Ryto“ draugijos narys. Nuo 1928 m. K. Aleksa kooptuotas ir į Laikinojo Vilniaus lietuvių komiteto narius. 1928 m. okupacinės lenkų valdžios buvo areštuotas ir kalinamas Vilniaus Lukiškių kalėjime.

K. Aleksa buvo Vilniaus krašto Lietuvių mokytojų sąjungos pirmininkas. Šios organizacijos nariai, ypač jos vadovai, okupacinės lenkų valdžios buvo laikomi antivalstybinių nuotaių kurstytojais. Prieš juos imtasi policinių ir administracinių metodų. Lietuvių mokytojų sąjunga 1925–1937 m. daug nuveikė plėsdama lietuvių švietimą Vilniuje, su kitais steigė lietuvių mokyklas Lietuvos okupuotame krašte. K. Aleksa aktyviai bendradarbiavo lietuvių spaudoje.

Laikraštyje „Mūsų Vilnius“ 1935 m. vasario mėnesį paskelbta: „Vilniuje mirė Konstantinas Aleksa. <...> Velionis buvo lietuvis patriotas ir visuomenininkas. <...> Vilniuje būdamas, veikliai dalyvavo beveik visose mūsų draugijose.“

Juozapas (Juozas) Aleksa (1853–1921) –

Lietuvos agrarinės ekonomikos pradininkas, ilgametis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras prof. J. P. Aleksa

ūkininkas, Sūduvos krašto lietuvių visuomenės veikėjas. Buvo aktyvus „Marijampolės ūkininkų draugovės“ narys. Pirmosios Sūduvos krašte, Marijampolėje 1911 m. surengtos lietuvių ūkininkų parodos organizacinio komiteto narys. Ši paroda buvo reikšminga ne tik ūkiniu, bet ir kultūriniu bei tautiniu požiūriu. Rūpinosi lietuvių ūkininkų švietimu, rengė žemės ūkio kursus, paskaitas ir parodas.

Jonas Aleksa (1854–1940) – teisininkas, taikos teisėjas, visuomenės veikėjas. Mokėsi Polocke ir Varšuvoje. Buvo išrinktas Janavo valsčiaus viršaičiu. Daugiau nei 50 metų dirbo taikos teisėju Liudvinave, Marijampolėje, Alytuje ir Kalvarijoje. Savo namuose laikė draudžiamą lietuvių spaudą. Puikiai ir išmintingai tvarkė savo ūkį, vėliau – dvarą. Pradžios mokslus jo vaikai baigė namuose, kuriems buvo samdomi lietuviai mokytojai. J. Aleksos žmona **Uršulė Aleksienė** (1854–1893) išmintingai talkino vyrui visuose darbuose, kūrė ir puoselėjo lietuvių tautines ir šeimos tradicijas. Buvo labai švelni ir geraširdė aristokratė. Jos tėtis buvo kilęs iš Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kuni-

Vienas Lietuvos veterinarijos akademijos kūrėjų prof. Konradas Juozas Aleksa

gaikščio Stanislovo Leščinskio (1677–1766) giminės. Dr. Anelė Vosyliūtė 2012 m. rašė: „Tuo laiku į Lietuvos inteligentiškas šeimas jau skverbiasi europietiškos egalitarizmo idėjos: moters funkcijos šioje koncepcijoje ypač svarbios ir įvairios. Ji ir mylinti, ir romantiška, įsijautusi į vyro (sutuoktinio) jausmus ir dalykinius reikalus, ūkio šeiminkė ir tvarkytoja, vaikų auklėtoja. Ypač tai būdinga tokios aukštesnės kilmės, krikščionišką poziciją užimančioms moterims kaip <...> Uršulei Aleksienei.“

Kitoje kartoje – **Jonas Pranas Aleksa** (1879–1955) – Pirmosios Lietuvos Respublikos vienas kūrėjų, didysis žemės ūkio architektas, lietuvių pilietinės visuomenės, ūkininkų savivaldos, moderniosios strateginio valdymo metodologijos pradininkas, visuomenės veikėjas. Agronomas, ekonomistas, filosofas, sociologas, žurnalistas. Pirmosios aukštosios mokyklos Lietuvoje – Lietuvos universiteto (dabar – Vytauto Didžiojo) vienas steigėjų. Žemės ūkio akademijos garbės daktaras, profesorius. 1920–1923 m. – Žemės ūkio ir valstybės turtų, 1926–1935 m. – Žemės ūkio ministras. 1946 m. – šešėlinis (pogrindinis) Vyriausybės pirmininkas. Vienintelis XX a. Lietuvos politikas, už patriotinę veiklą kalintas caro žandarų, du kartus sovietų ir nacių okupantų, mirė nukankintas sovietų valdžios Sibire.

1918 m. pavasarį J. P. Aleksa atvyko į Vilnių ir nedelsdamas įsitraukė į ką tik paskelbtos Pirmosios Lietuvos Respublikos kūrimo darbą. Jis suprato, kad Vasario 16-osios aktas paskelbtas garbingų žmonių, tačiau tai dar tik pradžių pradžia mūsų šalies naujoje istorijoje, nes Aktas nesukūrė valstybės. J. P. Aleksa jau buvo užsibrėžęs savo gyvenimo tikslus: žadinti lietuvių tautos savimonę, išsaugoti jos dorą, tikėjimą, tautos tęstinumą, moderniai ir pavyzdingai sutvarkyti žemės ūkį. Jo nuomone, tik tai gali būti atkurtos Lietuvos valstybės materialinės gerovės ir visų turtų pamatas.

Pirmosios Lietuvos Respublikos kūrimosi pradžioje jis sukūrė penkis šalies žemės ūkiui atgaivinti pagrindinius uždavinius:

- visomis pastangomis šviesti ir mokslinti kaimo visuomenę;
- įvykdyti žemės ūkio reformą;
- sparčiai plėtoti žemės ūkio kooperaciją;
- sukurti stiprią lietuvių pilietinę visuomenę;
- steigti ūkiškosios savivaldos organizaciją.

Visu Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu J. P. Aleksa šiuos uždavinius formavo ir propagavo, o tapęs žemės ūkio ministru siekė juos nuosekliai įgyvendinti. Jo

Dešimtas Aleksų giminės suvažiavimas

■ Atkelta iš 10 p.

veikla, pertvarkant Lietuvos ūkį gyvulininkystės linkme, padėjo mūsų šaliai išvengti ekonominės katastrofos, 1929 m. prasidėjus pasaulinei ekonomikos krizei.

Profesorius, intelektualas Mečislovas Treinys apie prof. J. P. Aleksą 2001 m. rašė: „Jo didelis analitiko, stratego, organizatoriaus bei mokslininko talentas įvairiomis formomis pasireiškė per visą Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpį. Pasižymėjęs kaip vienas produktyviausių lietuviškosios agrarinės politikos kūrėjų, jos strategijos formuotojų ir vykdytojų. <...> Būdamas kruopštus analitikas ir įžvalgus sintetikas, J. P. Aleksa pirmasis parengė ganėtinai sistemą Lietuvos žemės ūkio būklės apžvalgą, pagrindė strategines jo intensyvinimo, gyvulininkystės plėtros, ūkininkų šeimos ūkių ugdymo, žemės ūkio ir perdirbimo pramonės modernizavimo, kooperacijos bei ūkinės savivaldos plėtros kryptis.“ Iš J. P. Aleksos darbų matyti, kad jam rūpėjo Lietuva ir lietuvių tautos ateitis. Jis ne tik svarstė, bet nuolat budėjo lietuvių tautos sargyboje ir telkė tam tikslui tautiečius. Pajėgė apmąstyti ir suvokti lietuvių tautą istorinėje plotmėje,

daryti išvadas ir priiminėti sprendimus, pagrįstus ne vien ekonominiais, bet ir socialiniais, kultūriniais, tautiniais, dorovės ir religiniais aspektais.

J. P. Aleksos brolis **Konradas Juozas Aleksa** (1881–1956) – veterinarijos gydytojas, sociologas, archeobiologas, pedagogas, visuomenės veikėjas. Mokslų daktaras, profesorius, Lietuvos veterinarijos akademijos garbės daktaras. Vienas iš Lietuvos žemės ūkio ir Lietuvos veterinarijos akademijų steigėjų ir kūrėjų. Kalintas Rusijos caro žandarų, vėliau bolševikų. K. J. Aleksa pirmasis Lietuvoje atliko sociologinę studiją apie kaimo moterų padėtį mūsų šalyje. Pirmasis Lietuvoje pradėjo koprologinius tyrimus. Tyrė gyvulių psichologiją, rašė mūsų krašto veterinarijos istoriją. Pirmasis Lietuvoje tyrė kapinyuose (Veršvų kapinyne, Kapitoniškių pilkapinyne) iškastų žirgų griaučius; nustatė jų amžių, lytį, ūgį. Veterinarijos ir zootechnikos fiziologijos mokslo pradininkas Lietuvoje. Vienas lietuvių veterinarijos literatūros pradininkas. Vienas pirmųjų kūrė lietuvių kalbos veterinarijos terminus. Nepaisydamas pavojų, sovietmečiu slaptai studentams dėstė uždraustą genetikos mokslo kursą, globojo

tautiškai nusiteikusius studentus. Dėl genetikos dėstymo, privačios nuosavybės ir Vakarų mokslininkų darbų pripažinimo buvo sovietų valdžios kritikuojamas ir persekiojamas.

Jų giminaitis **Pijus Aleksa** (1894–1958) – kunigas, bažnytinės teisės daktaras, profesorius. 1913–1918 m. studijavo Seinų ir Sankt Peterburgo kunigų seminarijose, 1920–1923 m. – Pontifikalines teisės institute Romoje. 1924–1944 m. – Vilkaviškio kunigų seminarijos profesorius. 1930–1944 m. buvo Vilkaviškio vyskupijos kurijos oficialas. Nuo galimų sovietų represijų pasitraukė į Vokietiją, vėliau – į JAV. Nuo 1950 m. – Portlando arkivyskupijos kurijos auditorius. Rašė bažnytinės teisės ir moralinės teologijos klausimais.

Kitoje kartoje **Viktoras Aleksa** (1910–1986) – Lietuvos armijos karininkas, inžinierius, mokslininkas, pedagogas. Pirmosios Lietuvos Respublikos kariuomenės karininkas. 1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, jis greitai įsitraukė į pasipriešinimo sovietų okupantams, lietuvių kariškių judėjimą. Vėliau per visą nacių okupacinį laikotarpį Lietuvoje bendradarbiavo su lietuvių aktyvistų fronto bendražygiais. 1958–1985 m. dirbo pedagoginį darbą Vilniaus uni-

versitete. 1973 m. apginė technikos mokslų kandidato (dabar – mokslų daktaro) disertaciją. Vykdydamas mokslinį darbą. Už priešiniams sovietinio režimo ideologijai buvo tuometinės valdžios persekiojamas.

Tos pačios kartos giminaičiai, Lietuvos pasipriešinimo sovietiniam okupaciniam režimui dalyviai, trys broliai – **Antanas Aleksa** (1923–1947), **Juozas Aleksa** (1924–1946) ir **Valentinas Aleksa** (1929–1950) buvo Tauro apygardos partizanai. Žuvo Sūduvos žemėje. Po mirties, 1999 m., jiems suteikti karių savanorių vardai.

Saulėtą ir šiltą šių metų rugsėjo 10-osios, šeštadienio, rytą iš visos Lietuvos į tradicinę – dešimtąją Aleksų giminės suvažiavimą Kaune (jis rengiamas kas dvejus metus) atvyko per penkiasdešimt giminaičių. Tarp jų buvo mokslininkų, visuomenės veikėjų, inžinierių, gydytojų, teisininkų, dailininkų, ekonomistų ir moksleivių. Čia iškilieji giminaičiai buvo prisiminti ir gražiai pagerbti. Susirinkusieji dalinosi prisiminimais ir numatė giminės tolesnes bendradarbiavimo gaires. Šiam Aleksų giminės susitikimui buvo išleistas specialus vokas, atvirlaiškis, pagamintas ženkliukas. ■

IN MEMORIAM

Doc. dr. Stasė Alma Stasiulevičiūtė (1942–08–06 – 2016–11–30)

„Kaip gerai praleista diena atneša palaimintą miegą, taip gerai nugyventas gyvenimas atneša laimingą mirtį.“
Leonardas da Vinčis

Dr. Rita Giedrė Rugevičiūtė

2016 m. lapkričio 30-osios rytą po sunkios ligos į amžinuosius Dangiškojo Tėvo namus iškeliavo Lietuvos edukologijos universiteto akademinės bendruomenės narė, socialinių mokslų (edukologijos) daktarė docentė emiritė, LEU ir Vilniaus Arkivyskupijos Akademinės sielovados bičiulė Stasė Alma Stasiulevičiūtė.

Ji gimė 1942 m. rugpjūčio 6 d. Bambiškų kaime (Alytaus r.). 1948–1954 m. mokėsi Žuvintų septynmetėje mokykloje, 1955–1959 m. – Simno vidurinėje mokykloje, kurią baigė sidabro medaliu. 1959–1964 m. studijavo užsienio kalbas Vilniaus pedagoginiame universitete. 1981–1990 m. parengė anglų kalbos vadovėlius, mokytojo knygas, kitus vadovėlių priedus visoms vidurinės mokyklos klasėms, iš kurių mokėsi ne viena moksleivių karta.

Doc. dr. Stasė Alma Stasiulevičiūtė buvo pirmoji ir ilgametė Katalikų tikybos katedros vedėja (1993–2004). Vilniaus pedagoginiame (dabartiniame Lietuvos edukologijos) universitete Katalikų tikybos katedra buvo įkurta 1993 m. pagal dvišalę Vilniaus arkivyskupijos kardinolo Audrio Juozo Bačkio ir tuometinio Vilniaus pedagoginio universiteto rektoriaus profesoriaus Antano Pakerio sutartį. Tuo metu Lietuvoje tai buvo vienintelė akademinė institucija, pradėjusi rengti dorinio ugdymo (katalikų tikybos) mokytojus. Reikšmingu veiksmu, sutapusiu su Katalikų tikybos katedros įkūrimu, buvo

popiežiaus Jono Pauliaus II vizitas Lietuvoje 1993 m. rugsėjo 4–8 d. Tai buvo tarsi palaiminimo ženklas.

Docentė Stasė Alma Stasiulevičiūtė aktyviai dalyvavo, rengiant tikybos mokymo programas bendrojo lavinimo mokykloms. Ji buvo kviečiama kartu su ekspertais į Švietimo ir mokslo ministerijos darbo grupes, Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir kultūros komiteto posėdžius, kitas institucijas, kuriant religinio ugdymo strategiją.

Katalikų tikybos katedroje docentė mokėjo sukurti šiltą šeimynišką aplinką dėstytojams ir studentams. Su dėstytojais mėgdavo diskutuoti aktualiomis religijos ir filosofijos temomis. Religinio ugdymo didaktikos dėstytoja kūrybiškai gebėjo teoriją pritaikyti praktikoje, buvo reikli mokslo žinioms ir metodikai, atsakingai ruošė būsimus tikybos mokytojus. Stasė Alma Stasiulevičiūtė buvo stipri asmenybė ir mokė savo pavyzdžiu: įtaigiu šmaikščiu žodžiu, iškalba, dėmesingumu ir pagalba kitam. Jai rūpėjo jauno žmogaus dvasinis, intelektualinis, kultūrinis ugdymas. Velionė daug dėmesio skyrė studentų sielovadai: šv. Mišioms, liturginėms praktikoms, rekolekcijoms, piligriminėms kelionėms.

Savo lėšomis, negailėdama laiko, Stasė

Alma Stasiulevičiūtė kartu su dabartinio Lietuvos edukologijos universiteto Katalikų tikybos katedros kolegomis važinėjo po daugelį Lietuvos mokyklų ir dalyvaudavo studijų mugėse, kviesdama mokinius studijuoti. Gyvu liudijimu pažadindavo jų smalsumą renkantis katalikų tikybos mokytojo specialybę. Jos pastangomis 2002 m. Vilniaus pedagoginiame universitete (dabar – LEU) buvo įrengta ir pašventinta katalikų koplyčia, kuriai suteiktas šv. Jono Auksaburnio vardas. Į universitetą buvo paskirtas dvasininkas, vėliau – koplyčios kapelionas.

Šviesios atminties doc. Stasė Alma Stasiulevičiūtė buvo aktyvi Lietuvos edukologijos universiteto akademinės bendruomenės narė. Ji buvo nenuilstanti LEU ir Vilniaus Arkivyskupijos Akademinės sielovados konsultantė, nuostabi katechetė, radusi bendrą kalbą su kolegomis dėstytojais ir studentais, mokėjusi sukauptą patirtį ir žinias perteikti šiuolaikiškai ir dalykiškai. Savo pedagoginiu talentu ji dalinosi dosniai, buvo kūrybinga, energinga, sąžininga, iškalbinga oratorė su humoru jausmu, kuri drąsiai, ištikimai nešė ir liudijo Evangelijos šviesą bei artimo meilę Lietuvai.

Docentė buvo aktyvi katalikų bažnyčios narė, dėstė Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijoje, Lietuvos Katalikų Mažonoje akademijoje, kūrė laidas „Marijos radijuje“. Vilniaus šv. Stanislovo ir šv. Vladislavo arkikatedroje bazilikoje vedė suaugusiųjų katechezes užsiėmimus, ruošiantis Krikšto, Sutvirtinimo sakramentams ir kitoms parapijos grupėms. Šeimos centre skaitydavo kursus jaunavedžiams. Ne vienas dabartinis katalikų kunigas velionę vadino tiesiog „savo mokytoja“.

Stasė Alma Stasiulevičiūtė, išeidama iš

žemiško pasaulio, prašė, kad niekada niekas neverktų prie jos kapo duobės ir negiedotų gaudžių giesmių, o tik su gražiais prisiminimais palydėtų jos žemiškąjį kūną į amžiną poilsį, kad visi susirinkę į jos laidotuves žmonės greitai neišsiskirstytų, bet, susėdę prie bendro vaišių stalo, ilgai bendrautų ir džiaugtųsi vieni kitais. Paskutiniai a. a. Almos žodžiai buvo tarsi liudijimas: „Aš išeinu, kad padėčiau Jums.“

2016 m. lapkričio 30-ąją, šv. apaštalo Andriejaus dieną, iškeliavusi dangiškojo Tėvo prieglobstin Alma buvo tikra Jėzaus apaštalė. Gruodžio 1 d. Vilniaus šv. Petro ir Povilo bažnyčios šarvojimo salėje buvo iškiliai atsisveikinta su velione, kurios kūnas skendėjo baltuose žieduose ir vilties maldose. Kaip piligrimai iš visos Lietuvos ėjo dvasininkai, klierikai, buvę bendramoksliai, kolegos, studentai, mokiniai, bičiuliai atsisveikinti ir padėkoti už Almos gyvenimo dovaną. Šv. Mišias už velionę aukėjo kardinolas A. J. Bačkis, Vilniaus arkivyskupas G. Grušas, vyskupas A. Poniškaitis ir aštuoni kunigai bei gausi tikinčiųjų bendruomenė. Gruodžio 2 d. 11 val. a. a. Alma Stasiulevičiūtė dvasininkų ir artimųjų, bičiulių ir kolegų buvo išlydėta į tėviškę. Po šv. Mišių Simno švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje, sniegui sningant, tarsi baltų žiedų patale jos kūnas palaidotas Simno miestelio kapinėse.

Ilsėkitės ramybėje, brangi bičiule, docente Stase Alma Stasiulevičiūte, Jūs esate gyva mūsų širdyje ir atmintyje... Mes tęsime Jūsų pradėtus darbus, nešime Evangelijos šviesą, būsime drąsus tikėjimo liudytojai ir puoselėsime Jūsų gražius sumanymus. ■

Akademikas Stasys Vaitekūnas

(1941-03-09 – 2016-12-08)

*Kožnas viens žmogus užgimdams
pumpurui lygus,
Iš kurio žiedelis jo pirmiausiai išsilukština,
Ik po tam jis, peržydėjęs ir nusirėdęs,
Užaugin vaisius ir amžį savo pabaigia.*

Šios Kristijono Donelaičio „Metų“ eilutės mums primena liūdną, bet, deja, neišvengiamą tikrovę – visi atėjusieji privalo išeiti. Su tuo esame priversti susitaikyti. Ypač sunku, kai išeinama per anksti, kai ant darbo stalo lieka ir niekada nebebus pabaigta dar viena knyga, kai kartu su žmogumi išeina ir jo sumanymai, ketinimai, viltys, brandintos idėjos...

Akademikas, profesorius habilituotas daktaras Stasys Vaitekūnas gimė 1941 m. kovo 9 d. Reibiniuose, Joniškio rajone. Vos gimusio vaiko gyvenimą paženklino karas, į skirtingas puses išblaškęs šeimą. Po karo nusileidusi geležinė uždanga, atskyrusi Lietuvą nuo pasaulio, taip ir neleido susitikti su tėvu.

Karo ir pokario metų tikrovė užgrūdino talentingą jaunuolį. Jis visą gyvenimą, nepaisydamas sunkumų, tvirtai siekė mokslo aukštumų. 1948–1959 m. Stasys mokėsi Skaistgirio vidurinėje mokykloje, ją baigęs 1960–1965 m. studijavo Vilniaus pedagoginiame institute. Po studijų 1965–1968 m. dirbo Lietuvos mokslų akademijos Geografijos skyriaus jaunesniu mokslu darbuotoju, netrukus apgynė geografijos mokslų kandidato (dabar daktaro) disertaciją. 1968 m. pradėjo dirbti Vilniaus universiteto Ekonominės istorijos ir geografijos katedroje vyr. dėstytoju, docentu, 1986–1993 m. – Ekonominės ir politinės geografijos katedros vedėju. 1987 m. Stasys Vaitekūnas apgynė daktaro disertaciją (dabar habilituoto daktaro). Tais pačiais metais Vilniaus universitete jam suteiktas profesoriaus pedagoginis vardas.

Nuo 1993 m. profesorius savo gyvenimą susiejo su Klaipėda, buvo išrinktas vos pir-

Akademikas Stasys Vaitekūnas. Klaipėdos universiteto nuotr.

mus žingsnius pradėjusio žengti Klaipėdos universiteto rektoriumi ir ėjo šias pareigas dvi kadencijas – iki 2002 m. Klaipėdos universitetas tapo neatsiejama profesoriaus gyvenimo dalimi. Jo rektoriavimo metais universitetas sparčiai augo, pelnė pripažinimą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Įkurti nauji fakultetai, katedros, parengtos naujos studijų programos, kūrėsi universiteto miestelis. Būdamas rektoriumi, 1995 m. profesorius įkūrė Socialinės geografijos katedrą, jis – ir pirmasis šios katedros vedėjas. Baigęs antrąją rektoriaus kadenciją, S. Vaitekūnas 2003–2007 m. buvo Klaipėdos universiteto Senato pirmininku. Pastaruosius metus dirbo profesoriumi ir vyriausiuoju mokslu darbuotoju Klaipėdos universiteto Socialinių mokslų fakultete.

1995–1996 m. profesorius buvo Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos nariu, iki pat mirties aktyviai dalyvavo Lietuvos ir Klaipėdos miesto politiniame bei visuomeniniame gyvenime. Buvo nepaprastai darbštus, reiklus sau ir kolegoms, skatino inovacijas pedagoginiame ir moksliniame darbe: paskelbė daugiau kaip 150 mokslinių publikacijų (apie 20 iš jų – mokslo monografijos ir knygos), po Nepriklausomybės atkūrimo parašė pirmuosius geografijos vadovėlius vidurinėms mokykloms, kėlė kvalifikaciją JAV, Kanados, Prancūzijos, Nyderlandų, Čekijos, Vengrijos, Vokietijos,

Lenkijos, Italijos ir kitų šalių mokslo institucijose.

Plati profesoriaus mokslinių interesų sritis: gyventojų geografija ir demografija, politinė geografija ir geopolitika, regionų geografija, Europos Sąjungos geografija. Be tiesioginės mokslininko veiklos, profesorius aktyviai dalyvavo mokslo skatinimo ir populiarinimo veikloje. Jis buvo Žemaičių vyskupystės muziejaus tarybos narys, Lietuvos mokslo tarybos ekspertas, Lietuvos mokslo tarybos socialinių mokslų nostrifikavimo komisijos pirmininkas, mokslo žurnalo „Tiltai“ vyriausiasis redaktorius, kelių Lietuvos ir užsienio mokslinių žurnalų redakcinių kolegijų, įvairių tarptautinių organizacijų ir komisijų narys, aktyviai dalyvavo „Visuotinės lietuvių enciklopedijos“ leidyboje, buvo aistringas meno gerbėjas.

Profesorius Stasys Vaitekūnas 2007 m.

apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi, 2015 m. – Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu už parlamentarizmo tradicijų puoselėjimą ir skleidimą. Turime būti dėkingi už dovanotas akimirkas, už tai, kad tokį žmogų – didelį Klaipėdos universiteto ir visos Lietuvos akademinį autoritetą – turėjome šalia.

Laikas profesoriaus Stasio Vaitekūno į užmarštį nenugramzdins. Jį visada prisiminsime kaip veržlų, dalykišką, pozityvų žmogų. Jo energija, optimizmas, dideli darbų užmojai, atsidavimas idealams, gebėjimas įkvėpti vilties ir pasitikėjimo kitiems liks su mumis. Kartu ir priminimas, savotiškas testamentas mums visiems: branginti akimirką, dieną, kai gali padaryti didelį, kilnų darbą – realizuoti savo planus, svajones, sumanymus. Kitos akimirkos tiesiog gali nebebūti...

Parengta pagal Klaipėdos universiteto pranešimą

Konferencija Seime – apie konservatyvią ideologiją ir krikščioniškąją demokratiją

Gruodžio 14 d. Konferencijų salėje (Seimo III rūmai) vyks konferencija „Konservatizmo ir krikščioniškosios demokratijos misija šiuolaikinėje Lietuvoje“. Renginį organizuoja Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos nariai: Mantas Adomėnas, Laurynas Kasčiūnas, Žygimantas Pavilionis ir Paulius Saudargas. Organizatoriai sieks rasti atsakymus į klausimus, kokia turėtų būti konservatorių ir krikščionių demokratų svajonė Lietuvai; kaip konservatoriai ir krikščionys demokratai turi atsakyti į XXI a.

iššūkius: žmogaus teisių ir laisvių sampratos kaitą, dūžtančias multikultūrinės visuomenės iliuzijas, naujų moralinių ir kultūrinių lūžių visuomenėse iškilimą, didėjančią socialinę ir ekonominę atotrūkį. Bus nagrinėjama, koks konservatizmo ir krikščioniškosios demokratijos santykis su nacionaline valstybe bei Europos integracijos projektu, kokia turėtų būti gyvybės kultūros vieta konservatorių ir krikščionių demokratų politinėje programoje; koks turėtų būti konservatizmo ir liberalizmo santykis.

Gamtos tyrimų centras skelbia konkursus:

- vyresniojo mokslo darbuotojo – Giluminės geologijos laboratorijoje;
- mokslo darbuotojo – Hidrobiontų ekologijos ir fiziologijos laboratorijoje pareigoms eiti.

Dokumentai priimami iki 2017 m. sausio 13 d.
Išsamesnė informacija: www.gamtostyrimai.lt

Malonūs skaitytojai

Kviečiame prenumeruoti Lietuvos mokslininkų laikraštį „Mokslo Lietuva“, leidžiamą nuo 1989 metų. Šis laikraštis skirtas ne tik akademinėi, bet ir plačiajai visuomenei, visiems, kurie domisi mokslo raida, gyvenantiems tiek Lietuvoje, tiek ir bet kurioje kitoje pasaulio šalyje.

Galite užsisakyti:

- 1) spausdintą laikraštį „Mokslo Lietuva“ – Lietuvos pašto skyriuose arba jo internetinėje svetainėje „prenumeruok.lt“, kurį gausite įprastiniu paštu,
- 2) elektroninę laikraščio „Mokslo Lietuva“ versiją (PDF formatu), kuri bus atsiųsta elektroniniu paštu.

Prenumeratą galima apmokėti, naudojantis elektronine bankininkyste arba banko skyriuje. Aprašymą, kaip užsisakyti „Mokslo Lietuvą“, rasite apsilankę laikraščio svetainėje <http://mokslolietuva.lt/> ir dešinėje pasirinkę nuorodą: „Mokslo Lietuvos“ prenumerata. Tikimės, kad „Mokslo Lietuva“ visada bus laukiama Jūsų namuose.

Kviečiame Jus lankytis ir Lietuvos mokslininkų sąjungos svetainėje <http://lms.lt/>. Su geriausiais linkėjimais „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Pažinimo ir ugdymo erdvė: mokslininkai – visuomenei“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2016 m. skyrė 10 tūkst. eurų.
„Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinė kolegija: Alyvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Raimundas Dužinskas, Vygintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Andrius Puksas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com, mokslolietuva@takas.lt
Tel. (8 5) 212 1235, laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.